

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Adéla Kuncová

Zlo u sériového vraha podle Nietzscheho

Bakalářská práce

Praha 2024

vedoucí práce: doc. Mgr. Aleš Novák, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5.1. 2024

.....
Adéla Kuncová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala zejména vedoucímu mé práce docentu Aleši Novákovi za jeho cenné rady a vstřícnost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mne při psaní bakalářské práce podporovali a poskytnuli mi prostor a čas pro její napsání.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá pochopením a nahlédnutím zla u člověka jako takového, ale především u konkrétního sériového vraha, kterým je Jeffrey Dahmer, a to z hlediska Nietzscheho filosofie. První část se zabývá vysvětlením významných Nietzscheho pojmů jako je především zlo, vůle k moci a nadčlověk. Tyto pojmy jsou vysvětleny prostřednictvím Nietzscheho vlastních textů a výkladové literatury Nietzscheho textů. V druhé části je představen příběh Jeffreyho Dahmera, pro přiblížení jeho činů a pohnutek. Následně jsou na jeho jednání, smýšlení a výroky aplikovány ony výše zmíněné pojmy a skrze ně jsou vysvětleny. Pomocí Nietzscheho filosofie v závěru docházíme ke zjištění, že Jeffrey Dahmer disponoval vůlí k moci a svým jednáním přispěl k příchodu nadčlověka. Tato práce nemá být omluvou pro žádného zločince či spáchané zlé činy. Jedná se pouze o pokus nahlédnutí tohoto zla z neobvyklého úhlu pohledu, čímž je zde Nietzscheho filosofie.

Abstract

This bachelor's thesis deals with comprehension and analysis of human evil in general but more specifically in the case of the serial killer Jeffrey Dahmer, particularly from the point of view of Nietzsche's philosophy. The first part deals with explanation of Nietzsche's significant notions, such as evil, will to power and superman. These terms are described through Nietzsche's own texts and interpretive literature of his work. In the second part of the thesis, we will look into the story of Jeffrey Dahmer, his deeds and motives. His actions thought processes and statements are then analyzed and explained based on terms mentioned earlier. Through Nietzsche's philosophy, this thesis discovers that Jeffrey Dahmer had will to power and that his actions helped to arrival of superman. This thesis does not aim to pardon any criminals or their evil actions. It attempts to look at evil from the different point of view of Nietzsche's philosophy.

Klíčová slova

Zlo, zločin, vůle k moci, sériový vrah, nadčlověk

Keywords

Evil, crime, will to power, serial killer, superman

Obsah

Abstrakt	4
Klíčová slova	4
Předmluva k bakalářské práci Adély Kuncové v kontextu tragické události ze dne 21. prosince 2023	6
Úvod	8
1. Filosofické hledisko	9
1.1 Zločinec podle Nietzscheho	9
1.2 Co je to zlo?	13
1.3 Vůle k moci	20
1.4 Nadčlověk	25
2. „Praktické“ hledisko – seriál „Monster: The Jeffrey Dahmer Story“	29
2.1 Jeffrey Dahmer	29
2.2 Zlo z pohledu vraha	36
2.3 Vrah a oběť jako pán a otrok	39
2.4 Vrah v rámci vůle k moci a nadčlověka	43
Závěr	46
Literatura	48
Seriál	48

Předmluva k bakalářské práci Adély Kuncové v kontextu tragické události ze dne 21. prosince 2023

Coby vedoucí předložené práce spoluzodpovědný za formulaci samotného tématu beru za svou povinnost vyjádřit se k ní v situaci, kdy by se mohlo zdát, že by bylo krajně nevhodné a necitlivé předkládat tuto práci k obhajobě. Ovšem ne všechny okolnosti našeho konání a dopouštění můžeme mít přeci plně pod kontrolou.

Když jsme stanovili téma bakalářské práce Adély Kuncové, nikdo jsme nemohli tušit, k jakému neštěstí dojde zhruba dva týdny před jejím dokončením s termínem odevzdání 5. ledna 2024. Hrůzný čin masového vraždění na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy staví téma předložené bakalářské práce Adély Kuncové do nového světla a proměňuje zásadním způsobem její dynamiku, naléhavost a případné vyznění. Zmíněná událost zároveň neplánovaně ukázala, že uchopit a ukázat pravdu může být někdy děsivé a těžko snesitelné.

I bez zmíněné tragédie nebylo nikdy záměrem předložené práce ospravedlňovat, glorifikovat nebo estetizovat reálný zločin. Tím spíše právě nyní v situaci konfrontace s bezprecedentním masovým zločinem musíme trvat na tom, že záměrem předložené práce Adély Kuncové je poukázat na to, co zmíněný zločin – ač jsme o to nikdo nestáli – vpravdě „verifikoval“ a s čím, když se reálně objeví a naplní, si pak v hrůze a zděšení nevíme rady: totiž že člověk je bytost schopná dobrého a zlého. Nikoli „nebo“, nýbrž „a“.

A dále, že když přestaneme být pozorní k sobě a svým potřebám a nouzi, tak jako i k bližnímu svému a jeho potřebám a nouzi, může dojít (a reálně dochází) k tomu, že jedna „kapacita“, totiž k tomu zlému, zaujme obě pozice. Dobro, protože je dobré, nikdy není expanzivní, a proto nemůže pohltit celého člověka. Proto je dobré, že se nevnučuje a neútočí. Jenom zlo, dá-li se mu volnost, přemáhá, expanduje a stravuje. Jako požár, který se pak jen těžko a za obrovskou cenu pacifikuje.

A konečně, že nikdo se nesmíme domnívat, že se nás zlo netýká, že sami nejsme schopni zla a že ho jsme prosti. Protože to pak se stává předstupněm výše zmíněného procesu podlehnutí zlu.

Nevymýtitelná dualita v člověku je náročná v obou významech tohoto slova: je to náročné ve smyslu obtížné a zároveň je to na nás kladený nárok coby břemeno zavazujícího imperativu „být lidský“. Z této nezrušitelné duality vyplývá permanentní realita zla v lidském bytí, které však nelze omlouvat. Zato je potřeba ustavičně mu čelit a vyrovnávat se s ním, aby nepropuklo do zrůdných rozměrů události z 21. prosince 2023. Třeba tím, že

ho pro začátek v sobě připustíme. A tím ho třeba následně pochopíme a dokážeme konečně najít a vytvořit si k němu patřičný postoj, který zabrání eskalaci zla do podoby zlého činu neboli zločinu.

Soudit umí *snadno každý*. Porozumět jen *málokdo a obtížně*. Ať už byla konkrétní „motivace“ ke zmíněnému zločinu fakticky jakákoli, byla to vposled *banalita a zástěrka* onoho těžko vykazatelného „faktu“, že člověk je bytostí schopnou dobrého *a* zlého. Zlo je reálné a je realitou v lidském bytí. Na to *a pouze* na to chtěla poukázat předložená bakalářská práce Adély Kuncové, jež byla nechtěně „stvrzena“ zločinem ze dne 21. prosince 2023, který její obsah a tezi neúmyslně zvýraznil a učinil naléhavější, aniž tím zamýšlela dotknout se památky obětí a truchlení pozůstalých.

Aleš Novák

23. prosince 2023

Úvod

Tato bakalářská práce je psána ve filosofickém modulu a jejím tématem je zlo u sériového vraha. Toto téma jsem si zvolila, jelikož mě tematika sériových vrahů vždy zajímala a krimi příběhy a dokumenty, zločinů se týkajících, mě v posledních letech přitahovaly čím dál více. Tato fascinace zločiny je sama o sobě velmi zajímavá, týká se totiž obrovského množství lidí a tvoří širokou komunitu. Pokud se zajímáme o sériové vrahy, rozhodně si klademe otázky, proč to dělají, co je k takovým činům vede a kde se v nich bere ono zlo, které je pravděpodobně ke zločinům navádí a je jejich hnací silou. Otázka zla je s vrahy úzce spjata, řekla bych, že je přímo klíčová. Proto se především touto otázkou budu v práci, po filosofické stránce, zabývat.

Při výkladu zla a dalších zásadních pojmů pro problematiku zločince, budu primárně vycházet z Nietzscheho filosofických výkladů. Nietzsche nemá žádné ze svých děl věnované konkrétně pojmu zla, ale v několika z nich se jím zabývá a já se pokusím některé jeho zmínky o zlu poskládat dohromady a pochopit, kde se zlo v lidech a v činech bere. Použiji také interpretace Nietzscheho myšlenek od jiných autorů, kteří se jeho prací zabývali. V první části mé práce tedy rozeberu zlo a další pojmy čistě filosofickým výkladem.

Tyto filosofické úvahy budu následně reflektovat v druhé části mé práce, a to na konkrétním sériovém vrahovi. Jeden z nejznámějších sériových vrahů je bezpochyby Jeffrey Dahmer, o kterém vyšel, mimo jiné, v roce 2022 životopisný kriminální antologický seriál s názvem „Monster: The Jeffrey Dahmer Story,“ který bude mým zdrojem. I přes mnoho jiných dokumentů a děl, které o něm v minulosti vyšly, troufám si říct, že tento patří k těm nejpopulárnějším. Možná tomu tak bylo kvůli platformě, na které se seriál vysílal, a to na Netflixu, či kvůli autorům předlohy, kteří za sebou mají více úspěšných děl. Tak či onak, díky dosahu, který seriál měl, se, už tak nechvalně známý, Jeffrey Dahmer dostal do povědomí lidí i mimo komunitu fascinovanou zločiny. To, nakolik je seriál podobný skutečným událostem týkajících se Jeffreyho Dahmera, nebude v mé práci hrát roli a nebudu se problematikou skutkové podstaty a pravdivosti zabývat. Seriál je pro mě v tomto případě primárním zdrojem Dahmerovi historie a svoji práci na něm budu zakládat. Jde mi v první řadě o vyobrazení zlého člověka, jeho činů a podnětů. V tomto výše zmíněném seriálu, i

v mnoha dalších dokumentech, je Dahmer často zmiňován jako „čisté zlo“¹ a v populární kultuře je jeho jméno někdy dokonce bráno jako synonymum slova „zlo“. Sám Dahmer všechny své činy nakonec otevřeně přiznal, popsal a přebíral za ně plnou zodpovědnost, uvědomoval si zlo v něm samém. Právě toto jsou hlavní důvody, proč jsem si Dahmera zvolila jako sériového vraha pro mou práci, na němž se pokusím prezentovat původ jeho zla.

Práce nemá v žádném případě nijak omlouvat či obhajovat jakéhokoli zločince ani zlé činy, o kterých v práci píšu. Jde pouze o vyložení těchto zločinů pomocí Nietzscheho filosofie, tak jak nám byla předána a jak je mnou chápána. Rozhodně se jedná o hrozné činy, které jsou neomluvitelné a nemají být nijak zlehčovány.

1. Filosofické hledisko

1.1 Zločinec podle Nietzscheho

Kapitolou *O bledém zločinci*, z knihy *Tak pravil Zarathustra*, chci uvést téma zločince a zločinu. Nietzsche zde rozebírá důležitost souladu vnitřního přesvědčení člověka s jeho vnějším jednáním, důležitost stání si za svými činy a neuhýbání od nich jen kvůli sankcím, které za ně mohou nastat. Nietzsche neupřednostňuje zlé smýšlení před dobrým, ale z jeho tvrzení vyplývá, že málokdo je v jádru skutečně dobrý, ačkoli se tak navenek tváří. V tom je právě zásadní problém, který brání příchodu nadčlověka. Člověk může být v jádru sebevíc dobrý, ale pokud i jen jedna myšlenka v jeho rozumu je popichována zlým úmyslem a on ji v sobě následně dusí a nepustí ji na povrch, je z něj rázem neupřímná bytost, která se ani krokem neposouvá po laně směrem k nadčlověku².

V této kapitole³ je Zarathustra svědkem soudu zloděje a vraha v jedné osobě. Podle něj si smrt zaslouží, jelikož se provinil proti mocnějším a škodil pořádkům, které byly v souladu se soudem. Vzepření se proti mocnějším musí být potrestáno. Zároveň ale vidí původ citu pro spravedlnost pouze ve vzteku nad vzniklým poškozením a v nutnosti si tento vztek nějak vybit, a to právě v podobě soudů a následně nařízených sankcí. Dle něj si ale

---

¹ Z anglického „pure evil“.

² NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, s. 12.

³ Tamtéž., s. 32-34.

zločinec nezaslouží odsoudit z morálního hlediska. Jednal podle toho, jaké bylo přesvědčení uvnitř něj. Právě naopak si morální odsouzení zaslouží soudci, kteří jednají jinak, než jak hovoří jejich nitro, které je pravděpodobně zlé. Tito lidé se tedy dopouštějí morálního provinění, jelikož jednají proti svému vnitřnímu přesvědčení a činí tak záměrně.

Zločinec zde ztělesňuje zlo. Je zlodějem, je vrahem a je označován jako nemocný blázen, který měl loupení jen jako záminku pro zabíjení. Zarathustra dokáže ocenit zločincovo hrdé přiznání a nepovažuje ho vyloženě za zlého, jak by byl nejspíš považován v běžné společnosti. Oceňuje to, že jeho činy jsou v souladu s vnitřním přesvědčením. Navzdory tomu, že zločincovy zlé skutky měli vést k popravě, se přesto k takovýmto činům hrdě hlásil. Takové jednání přispívá k příchodu nadčlověka víc, než kdyby se nedoznal, nechal se zastrašit trestem a zlo by v něm nadále zůstávalo. Lidé, kteří mezi sebou mají nepřátelský vztah, jsou důležití pro vyzdvižení lidstva. Pokud jsou schopní a zdatní ve vzájemném páchání zla, jsou úspěšnější při cestě k nadčlověku. Jelikož takovýto člověk tímto konfliktním jednáním lidskou existenci posouvá a používá k němu projevy zla, bez kterých se v tomto případě nemůže obejít, nejsou tyto projevy nikdy nežádoucí.⁴

Zločinec byl zcela vyrovnaný v jednání a ve svém myšlení před i během činu, který páchal. Ale jakmile se mu naskytl před očima obraz onoho skutku, jeho rozum začal šilet. Nedokázal se smířit s tím co udělal a styděl se za toto šílenství v jeho mysli. Rozhodl se proto oběť i okrást. Nechtěl se cítit tak, že toužil pouze po vraždě, protože to by bylo přeci pro společnost šílené a zvrácené. Proto se přemluvil k tomu, aby oběť i okradl a zvrátil to tak v jeho záměr k usmrcení člověka. Jelikož zabít člověka proto, aby ho okradl, je sice nemorální, ale ne tolik, jako zabít člověka jen pro své potěšení ze samotného usmrcení. Ve skutečnosti ale toužil pouze po krvi, která mu přinesla štěstí.⁵

Na lidech, které společnost vidí jako „dobré“, Nietzscheho znechucuje dost věcí, jen ne právě ono zlo, které v sobě mají, stejně jako všichni ostatní. Právě by si dokonce přál, aby zlem zešíleli tak, jako bledý zločinec. Aby naplnili své touhy a klidně pro ně umřeli, jen proto, že hrdě souznívají se svým vnitřním přesvědčením a nestydí se ho ukázat i navenek svým jednáním. Nietzsche ctí onu pravdu, která se nijak nepřetvařuje, věrnost svému srdci a spravedlivost, za kterou se táhnou následky. Tito „dobří“ lidé, ale ctí to, že budou dlouho

---

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

a spokojeně žít, ať se děje, co se děje, s falešným jednáním, bez ohledu na jejich opravdové myšlenky.⁶

V další z kapitol *O stromu na hoře* pojednává Nietzsche o mladíkovi, ve kterém je přítomno zlo, tak jako v mnoha lidech, avšak tento mladík ho v sobě nepotlačuje jako spousta jiných. Směřuje totiž vysoko, chce se stát lepším člověkem, ale jak stoupá, stále více roste jeho pohrdání, a to i pohrdání vůči sobě. Jeho výstupy, pády a přešlapy mu přijdou směšné. Nenávidí to, co se nachází nahoře a sám se tam cítí nijaký a bez cíle. Už ani sám neví, co tam nahoře pohledává.

Snadno se dá člověk přirovnat ke stromu. Strom roste za světlem do výšky a čím víc takto roste, jeho kořeny se zároveň prohlubují a rozrůstají hlouběji do temné půdy. A stejný je i člověk. Čím více se snaží stávat lepším a vyšším, zkrátka nejlepší verzí sám sebe, čímž také přispěje příchodu nadčlověka, tím více se propadá hlouběji do propasti, kde vzkvétá zlo, které ho pohlcuje.⁷ Nemůže tedy dojít k příchodu nadčlověka beze zla, které má v sobě, aspoň částečně, úplně každý. Dá se říci, že je to součást lidské přirozenosti, kterou si ale ne každý dokáže připustit a jednat podle ní. Zlo je v člověku a ten, kdo si ho dokáže uvědomit a souznít s ním, je nesporně vyšším člověkem než oni „dobří“ lidé, jež tvrdí, že v sobě žádné zlo nemají, ale jejich myšlenky mluví jinak a tím sami sebe činí posledními lidmi, protiklady nadčlověka.

Když ale člověk roste a proměňuje se rychleji než jeho okolí, stává se až příliš odlišným. Jeho odlišnost a výška zapříčiňuje jeho samotou, jelikož mu nikdo nerozumí, nikdo si s ním již nemá co říct. Nikdo mu už ani nevěří, ba ani on sám sobě nedokáže věřit. Jeho proměna probíhá příliš rychle. To, jak jedná dnes, vyvrací to, jak jednal včera. Neustále se posouvá nahoru, někde dokonce přeskakuje větve stromu a kvůli té rychlosti se nedokáže naplno ztotožnit sám se sebou, protože před chvílí byl ještě někým jiným. Proto nezvládne důvěřovat sám sobě. Čím výše se člověk ocitá, tím více pohrdá sám sebou a tím více se cítí bezcenný a ničemný. Protože je tak vysoko a tak osamocený, už jen čeká. Vyrostl tak vysoko a tak rychle nad všechno a všechny, a proto mu nic a nikdo nerozumí, proto je sám široko daleko. Na vrcholu si uvědomí, po čem opravdu touží a jaký je ten správný další krok, zánik.

---

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž., s. 37-39.

Stoupal tak vysoko, aby byl blíž nebesům, blíže blesku, který z mračen udeří a zasáhne ho. Zničila ho závist, kterou živil vůči Zarathustrovi.⁸

Tento člověk ale stále hledá svobodu. Svobodu nehledá pouze jeho duše a dobré skutky, ale i jeho zlé pudy, které jsou v něm uzavřené a utlačované. Je potřeba, aby vyšlo na povrch to všechno, co se uvnitř člověka skrývá, bez omezování, protože jen tak vystoupá opravdu vysoko. I tak už ale je tento člověk výš než ostatní a okolí ho také vnímá jako vznešeného. Okolí je složené z „dobrých“ lidí, kteří ho nechtějí mít v blízkosti a chtějí ho odstranit, jelikož tento člověk chce tvořit nové věci a ctnosti, chce změnit svět, a to se dobrým nelíbí, protože nic měnit nechtějí, chtějí žít stále stejně. Tento vznešený člověk se však nesmí stát výsměšným, drzým ničitelem. Nesmí ztratit nejvyšší naději, nesmí zahazovat naději stát se hrdinou. Pokud ztratí tuto naději, bude z něj pouze rozkošník a zatemní ostatní naděje.⁹

Zločinec již osvobodil své zlé pudy a nechává jim volný průchod. Tvoří nové věci, činí skutky jinak a po svém, tak jak mu káže jeho srdce. Touží po smrti, po krvi, po ovládnutí a ubližování, po změně světa. Má pro tyto činy své důvody a přesvědčení, kterým věří. Zločinec často reaguje impulzivně a rychle, ale i přesto jsou často jeho činy promyšlené, neboť takto jedná ze srdce, kde existuje jeho pravda. Je také sám, lidmi pohrdá a nikdo mu již nevěří, protože je moc vysoko nad všemi ostatními. Je ve svém uzavřeném kruhu, ze kterého se snaží změnit svět, podle vlastního zlého smýšlení, které považuje za pravdivé. Zločinec je upřímný. Každým dalším spáchaným zlým činem jeho kořeny zarůstají hlouběji a hlouběji do půdy, do temna a tím zároveň jeho větve stoupají výš k nebesům. Nic z tohoto samozřejmě zločincovi zlé činy neomlouvá a nečiní je o nic přijatelnější. Zločiny musí být potrestány, jelikož se zločinec provinil z hlediska společensky nastavených pravidel, porušil to, co bylo zákony dané. Nietzsche však odmítá, aby byl potrestán z hlediska morálního, neboť jeho morálka nebyla nijak narušena. Jednal totiž naprosto upřímně a v rovnováze se svým přesvědčením, což mu nikdo nemůže vyvrátit, pokud se ke všem svým zločinům přizná, bude si za nimi hrdě stát, a nakonec přijme svůj zasloužený trest smířený a připravený. Takový je dle Nietzscheho morální zločinec.

---

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

1.2 Co je to zlo?

Obecná podstata skutečnosti tkví dle Nietzscheho v mylném předpokladu, že pojmy jako pravda a dobro jsou jedna strana mince a že tudíž mají své protiklady, od kterých jsou oddělitelné. Protiklady dobro a zlo existují v obecném mravním řádu světa a je obecně dané, že má člověk stát vždy na straně dobra. Nietzsche sice tyto protiklady považuje za oblast představ, které jsou pro člověka nezbytné, ale je jimi zaslepen a nevidí nemorální povahu světa. Proto navrhuje odmítnout tuto morálku a uvědomit si, že nic neexistuje samo o sobě, ani dobro ani zlo. Vše je pouze výsledek našeho hodnocení a to, co je zlé, může být jindy dobré a naopak. Zároveň tyto „protiklady“ nemají žádné jasné hranice, a proto mohou přecházet jeden v druhý, mohou jeden z druhého vznikat nebo zanikat a tudíž nejsou „protiklady“ v pravém slova smyslu.¹⁰ Soud, který se řídí morálkou inspirovanou „dobrem vůbec“, dokáže oddělit dobro od zla a konkrétnímu jednání přivlastnit sounáležitost k jednomu z „protikladů“ a kvůli tomuto vztahu je dané jednání jasně dobré nebo zlé.¹¹ Je nutné odebrat od pojmů zlo a dobro jejich formální stránku, odstranit tím jejich dvojznačnost, jež zaručuje, že dobro je vždy dobré a zlo vždy zlé.¹² Mezi dobrými a zlými činy není zas tak velký rozdíl a jde spíše o to, že dobré činy jsou zjemnělé činy zlé a ty zlé jsou zdrsněné činy dobré. Ve skutečných situacích se mohou radikálně měnit významy a vlastnosti lidí a činů dle konkrétních případů a úhlů pozorování. Tímto principem přechodu „protikladů“ se ruší dualismus dobro versus zlo.¹³ Vše má svou světlou i stinnou stránku. To, co je označeno za dobré v jednom případě, je tím rovnou označeno i za zlé v některém případě jiném. Něco, co je dobrého v jednom záměru, v jedné situaci, pro jednoho člověka, nutně nemůže být dobré ve všech záměrech a situacích a pro všechny lidi. Vždy existuje případ, kdy je věc, člověk nebo čin považován za opak svého určení, než kterým byl nazván dříve. Nikdy se nerozhoduje přímo mezi dobrem a zlem, ale mezi mnoha možnostmi, ve kterých je v každé z nich obsažen jak prvek dobra, tak prvek zla. V tom nejkrásnějším, nejjasnějším a nejctihodnějším činu je vždy přítomen kousek zla, jako je například lež, přetvářka, krutost. A naopak i v tom nejsurovějším, nejzlovolnějším a nejhanebnějším činu je obsažena láska, dobrý úmysl a cit.¹⁴

---

¹⁰ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 76.

¹¹ Tamtéž., s. 79.

¹² Tamtéž., s. 84.

¹³ Tamtéž., s. 77.

¹⁴ Tamtéž., s. 78.

Původně ale byla morálka a hodnocení jiné, než jak jsme na ně zvyklí dnes. Dnešní morálka je brána jako něco daného a neměnného. Všichni berou jako jasný fakt to, že dobro je vyšší a lepší než zlo, že je lepší pro člověka i pro budoucnost. Nietzsche si ale klade otázku, co když by to bylo právě naopak a ono dobro, které všichni mají přivlastněné jako svou nejvyšší hodnotu, je ve skutečnosti nebezpečné a značí pouze úpadek. Co když je to hodnota, se kterou se lidstvo nikam neposouvá, ale pouze pohodlně stagnuje na místě, čímž upadá, a proto by měla na svědomí zakrnělé lidstvo a s ním i svět.¹⁵ Pro pochopení zlých, či v některých případech možná dobrých, činů je potřeba si vyložit, jak byly hodnoty nastavené prvotně a jak došlo k jejich převrácení, které je podle Nietzscheho ono nebezpečí.

Původně se za dobré považovali vznešení, mocní, vysoce postavení, jelikož sami sebe i své jednání považovali za dobré. To byl jejich primární názor, primární hodnota a k tomu jako dodatek ke svému dobru určili, že ti nízcí a bezmocní lidé z davu jsou špatní, neboť jsou jejich protikladem. Tuto protikladnou hodnotu si dovolili vytvořit, protože na to jako nadřazení měli ze své pozice právo, a protože se cítili jako dominantní vyšší druh vůči druhu podřadnému.¹⁶ Nietzsche se zajímal o etymologický význam slov označující dobro v různých jazycích a zjistil, že základní pojem „dobra“ se všude vyvinul ze „vznešený“, „ušlechtilý“ ve státním, politickém významu, což se následně promítlo i do vznešenosti v duševním významu. S vývojem „dobra“, který významově platil pro lidi vyššího druhu se nutně zároveň vyvíjí pojem i pro slova „nizký“, „prostý“, což je pojem „špatný“.¹⁷

K těm nadřazeným a vznešeným patřili i kněží, jež poprvé postavili proti sobě protiklady „čistý“ a „nečistý“. Původně šlo právě o člověka, který dbá o svou čistotu, stravuje se čistě a o člověka, který tak nečiní, tedy o člověka opačného k němu. Z toho se ale začaly různosti hodnot nebezpečně prohlubovat, až vytvořily protilehlé póly. Až teprve zde, díky kněžím, člověk nabyl hloubky a stal se zlým. Hloubka a zlo jsou zároveň základní formy nadřazenosti člověka nad zvířím.¹⁸ Kněžské hodnocení se ale oddělilo od hodnocení vznešeného a přešlo v jeho opak. Kněží jsou proti válce, kterou ale aristokraté považují za způsob zachování, síly a silného jednání. Kněží ale onu sílu nemají, jsou slabí a bezmocní, a to je původ jejich

---

¹⁵ NIETZSCHE, Friedrich. *Genealogie morálky.*, s. 12-13.

¹⁶ Tamtéž., s. 18.

¹⁷ Tamtéž., s. 19-20.

¹⁸ Tamtéž., s. 22-23.

nenávisti. Nakonec se Židé proti vznešené morálce vymezili a začali prosazovat opačné hodnoty. Podle nich jsou dobří ti, kdož jsou chudí, bezmocní, nízcí a oproti nim jsou zlí ti, kdož jsou právě vznešení a mocní. Židi prosadili vzpouru, revoltu otroků, co se týče morálky, a vyhráli ji.¹⁹ Otroci a jejich morálka tedy zvítězila a není vůbec podstatné, že to byli právě Židi. „Toto vítězství nízké morálky lze chápat jako otravu krve a postup této otravy celým tělem lidstva se zdá nezadržitelný.“²⁰

Otrocká morálka je od počátku jen negací, skrze kterou tvoří nové hodnoty nebo by se dalo říct, že pouze převrací hodnoty původní, aristokratické morálky. Odmítá vše, s čím se neztotožňuje, vše, co na ní působí z vnějšku, jelikož k tomu, aby vznikla, potřebuje právě vnější podněty. Zaměřuje se nejdříve na vše, co není ona sama, a to označí za „zlé“ a až poté se vůči tomu vymezí jako „dobrá“. To je to, čemu Nietzsche říká resentment. Vůbec nejedná aktivně, ale pouze reaguje na akce vznešené morálky, která jedná naprosto opačně, aktivně. Vznešená morálka nejprve vzhlíží sama k sobě, označuje se za „dobrou“ a protiklad k sobě samotné vyhledává a určuje jen proto, aby se více utvrdila ve svém „dobru“. Pojmenovává tak nízké lidi otrocké morálky jako „špatné“. Pojem „špatný“ je pro vznešenou morálku jen nepodstatný dodatek, bez kterého by se klidně obešla.²¹

Je také zajímavé, jak různorodě každý z nich přijímá nepřítele. Vznešení a urození lidé nedokážou brát své nepřátele vážně a s tím ani své zločiny. Právě to je jedním ze znaků silných, mocných povah, že mají schopnost zapomínat. Díky této schopnosti se člověk bez problému zbaví dosti všeho, co by ho tížilo, co by mu působilo nepříjemnosti. Tímto je vytvořen prostor pro lásku k nepříteli, pro uctívání nepřítele. Nepřítel pro vysokého člověka ale musí být také vysoký a musí mít vysoké kvality, aby na něm bylo co ctít, aby byl vyznamenáním pro člověka vznešeného. Naproti tomu člověk resentimentu schopnost zapomínání nemá, věci se do něj hlouběji zarývají. Vnímá nepřítele jako „zlého o sobě“, což je pro něj základní pojem a on sám je jeho vedlejším účinkem.²²

Stojí tedy proti sobě pojem „špatný“, jako dodatek vznešené morálky určený nízkým lidem, a pojem „zlý“, jako počátek morálky resentimentu. Samotný pojem „dobrý“, proti

---

¹⁹ Tamtéž., s. 24-25.

²⁰ Tamtéž., s. 26.

²¹ Tamtéž., s. 26-28.

²² Tamtéž., s. 28-30.

kterému oba výše zmíněné pojmy stojí, má v každé morálce jiný význam. Ten, kdo je „dobrý“ pro člověka vznešeného, je „zlý“ pro člověka resentimentu. Ten, kdo je „dobrý“ pro člověka resentimentu, je „špatný“ pro člověka vznešeného.²³

Lidé resentimentu jsou potomky otroctva a znamenají úpadek lidstva. My tímto člověkem trpíme, jelikož tento člověk představuje nebezpečí, je průměrný, nechce se stát vyšším a lepším, protože se již cítí jako vyšší a lepší člověk, jež dosáhl vrcholu. Ztuhnutím na jednom místě se člověk začne ještě více snižovat, zjednodušovat a lenivět. Tím, že jeho morálka zvítězila, se lidstvo nebude nijak zlepšovat, nebude se nikam posouvat. Měli bychom mít z člověka strach, ale to z člověka takového, který je vysoký a urozený, který má sílu a z kterého máme strach oprávněně, kterého můžeme uctívat. Z nynějšího, otrockou morálkou zvoleného, člověka máme strach jedině ve smyslu strachu ze zániku lidstva. K otrokovi bychom měli chovat odpor, abychom se jím nikdy nestali.²⁴

Vznešené pány lze přirovnat k dravcům, kteří lační po své kořisti. Tohoto dravce jednou za čas vypustí, nepotlačují ho v sobě, ale dopřávají mu volný pohyb, tak jako jeho činům. Na tohoto dravce jsou všichni z nich pyšní. Mají radost z ničení, z vítězství, z krutosti a pociťují z nich slast. To vše jsou jednání, které člověk resentimentu shrnuje do pojmu „zlého nepřítele“.²⁵ Je samozřejmé, že jehňata neloví dravce, nikdo jim to nevyčítá, není tedy důvod k tomu, aby bylo dravcům vyčítáno, že loví jehňata. Jehňata považují dravce za „zlé“ a sebe za „dobré“ právě proto, že nejsou vůbec jako dravci a jsou tím pádem jejich opakem. Jehňata si myslí, že dravci si mohou vybrat nebýt „zlí“, neprojevovat se jako silní, tak jako ona si mohou vybrat být „zlá“, ale jelikož si zvolila toto nechť, jsou tedy jejich protikladem, tedy „dobrá“. Dle jejich názoru má tedy silný možnost stát se slabým a naopak. Vše je pro ně otázka vnitřního rozhodnutí a díky tomu si přiřadila sama pro sebe právo odsuzovat a vinit dravce, za to, že jsou dravci. Tento pohled na věc je dle Nietzscheho bláhový, neboť nelze od síly chtít, aby se neprojevovala, tak jak se síla přirozeně projevuje, tím, že lační po nepřátelích, vítězstvích, kořisti, stejně tak, jako nelze od slabosti chtít, aby se projevovala jako síla, kterou není a není toho tedy schopna. To, kolik máme nebo nemáme síly se odráží v našich pudech a vůli. Když tedy slabí chtějí být opakem „zlých“ tedy „dobří“, znamená to pro ně, že jsou těmi, kteří nepůsobí násilí, nejsou krutí, nikomu nepůsobí bolest. Ve

---

²³ Tamtéž., s. 30.

²⁴ Tamtéž., s. 32-34.

²⁵ Tamtéž., s. 31.

skutečnosti to ale znamená to, že slabí jsou zkrátka a pouze slabí a nejsou schopni udělat něco, k čemu nemají sílu a moc, což je přirozené. ²⁶ Toto všechno má kořeny v hluboké nepřátelské závisti chudých, nízkých vůči vznešeným.²⁷

Síla těch skutečně silných a mocných, tedy vznešené morálky, je síla aktivní, jež ovládá sílu reaktivní, což je síla slabých a nízkých, tedy otrocké morálky. Reaktivní síla nejedná, ale pouze reaguje na sílu aktivní, kterou je ovládána. ²⁸ Obě tyto síly jsou v podstatě stejné, jen mají rozdílnou kvalitu. Buďto mají vyšší kvalitu, poroučení, nebo nižší kvalitu, podřadnost. Reaktivní síly můžeme interpretovat jen, když jsou vztaženy k silám aktivním, které je ovládají a definují a jsou jim nadřazené, proto jsou aktivní síly podstatněji.²⁹ Aktivní síla se může stát reaktivní tak, že se obrátí proti sobě, nevybije své pudy ze sebe ven, ale dusí je v sobě. Tak dojde ke zvnitřnění člověka, což vede až ke špatnému svědomí, jenž prohlubuje resentment a šíří dále chorobu. ³⁰ Resentiment potřebuje a má za cíl to, aby se všechno stalo reaktivním, aby vše nakazil svou nemocí a všichni se cítili provinile, nestačí mu pouze ukázat prstem na viníka, ale potřebuje přenést i pocit viny.³¹

Podstatný je zde i pojem „bolest“, kterou často působí vznešení lidé těm nízkým. Podle pánů má bolest pouze jeden cíl, který je velmi důležitý, a to takový, že bolest někomu působí slast. Pokud ale i aktivní člověk zažívá bolest, tak ji nikdy nebere vážně, neboť ví, že někomu přináší slast. Bolest je „stimul života“. ³² Bolest můžeme zařadit pod pojem „zla“ a touto definicí je tedy každé zlo omluveno, pokud někomu působí potěšení. Pozorovat nebo činit jakoukoli bolest a utrpení je známka aktivního života a bolest jako taková životu prospívá. Jelikož bolest a utrpení působí zpravidla aktivní síla a praktikuje ji na síle reaktivní, reaktivní člověk si musí uvědomit, jaká je příčina tohoto utrpení, které zakouší. Důvod musí hledat sám v sobě a pokud pociťuje špatné svědomí, měl by toto utrpení brát jako trest, který si zaslouží a kterým si musí projít.³³ Úkol aktivních sil je vycvičit a formovat reaktivní síly, a to právě pomocí působení bolesti, při které navíc zakoušejí slast. Trest, kterým je formují v nich nemá probouzet vinu, ale má je posílit, zpevnit, a právě naopak zastavit onu vinu.³⁴

---

²⁶ Tamtéž., s. 34-35.

²⁷ CARD, Claudia. *The Atrocity Paradigm: A Theory of Evil.*, s. 34.

²⁸ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 21.

²⁹ Tamtéž., s. 73-77.

³⁰ Tamtéž., s. 222-224.

³¹ Tamtéž., s. 230.

³² Tamtéž., s. 226.

³³ Tamtéž., s. 226-228.

³⁴ Tamtéž., s. 236-237.

Když na sebe samotné budou lidé otrocké morálky nahlížet stejně, jako na ně nahlíží jejich pán, a to pomocí optiky užitečnosti, mají mocný nástroj pro manipulaci a oklamání svého pána. Mohou před pánem předstírat, že si váží jeho péče, kterou jim dopřává. Pro ty otroky, jenž si takové sebepojetí osvojí, může tato celá manipulace vyústit až v revoluci.³⁵ Tuto situaci převrácení hierarchie by Nietzsche nazval bojem. Je to situace, kdy vítězí slabší nad silnějšími. Boj nikdy není výhrou silného, vždy se týká pouze slabého. Boj je vlastně selekcí, která vybírá konkrétní slabé jedince a obstarává jim výhru.³⁶ To, že se ze slabých a nízkých lidí stanou ti „zlí“ a ne pouze „špatní“, je kvůli jejich neposlušnosti. Rozhodně to není kvůli jejich síle, jelikož žádnou nemají. Až zde, pokud se projeví jako neposlušní, mají mocný důvod projevit vůči slabým nenávisť. Do té doby ji nemají zapotřebí praktikovat.³⁷

I když podle Nietzscheho dobro a zlo neexistují, nelze, aby člověk nehodnotil a nutně je tedy i přesto rozlišuje. Můžeme tedy tyto pojmy shrnout. Dobrý člověk, je takový, který je slabý, nízký, z davu, netvoří a pouze stojí na místě. Dobro je poslušnost v rámci morálky či danému zákonu. To je ale, jak již víme, příznakem úpadku. Proti tomuto úpadku ale stále bojuje zlo. Zlo je tvůrcem, náhodou a zlý člověk je svobodný a individuální. Nietzsche tedy nízkou morálku a morální význam světa odmítá. Zaměřuje se na větší hloubku toho, že vykročením do nejistot, máme paradoxně větší jistotu o smyslu celkového světa.³⁸ Zlepšit člověka, z hlediska rozdělených hodnot nízké morálky, by znamenalo, zbavit se jednoho úhlu pohledu na věc, zatratit polovinu všech charakteristik a vlastností, které tato nízká morálka nepodporuje.³⁹ Doopravdy lepším se člověk může stát jen pokud se stane vyšším, než je nyní. Jde ale o celkové zvětšení, což znamená, že dojde k prohloubení jak dobra, tak zla. Nelze se zlepšovat pouze v jednom ohledu, a to lze krásně ukázat opět na příkladu stromu. Když strom roste, zvětšuje se a stoupá do výšky, ale to jen díky tomu, že se jeho kořeny prohlubují více do půdy, do temna, do zla.⁴⁰ Pokud bychom chtěli odstranit zlo, nutně bychom se zmenšovali, nedošlo by k plnému bytí. Nízká morálka ale nedokáže zlo přijmout, nedovede s ním pracovat a udržet ho v jistých hranicích, není na to dostatečně silná, a proto je pro ni jednodušší ho úplně zavrhnout.⁴¹ Panská morálka má sice také dané vlastnosti,

---

³⁵ CARD, Claudia. *The Atrocity Paradigm: A Theory of Evil.*, s. 37-38.

³⁶ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 143-144.

³⁷ CARD, Claudia. *The Atrocity Paradigm: A Theory of Evil.*, s. 45.

³⁸ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 84-85.

³⁹ Tamtéž., s. 91.

⁴⁰ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, s. 36.

⁴¹ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 92.

s kterými nesouhlasí a které odmítá, nechce se jich ale absolutně zbavit. Chce uchovat všechny, neboť jsou stejně důležité pro celek. Nietzscheho morálka se nezaměřuje na konkrétní morálku, ale na hierarchii. Jde jí právě o rozdíly mezi jednotlivci, které se projevují v tom, jak je kdo schopen určovat hodnoty a vítěznou morálkou je ta panská, která nás může zachránit před poklesem lidstva.⁴² Lidstvo by zaniklo, kdyby se nechalo vést morálkou dobra, ale díky nemorálnosti, která je stále mezi námi, pořád žije.⁴³ Morálka chce definovat výchozí pravidla, kterými by bylo povinno se řídit. Ale ať vezmeme kterékoli z nich, dokážeme uvést situaci, v které by ho bylo nutné porušit a považovali bychom to za správné. Žádné pravidlo není absolutní, a proto je důležitější se zabývat podmínkami, kdy se pravidly dá řídit a kdy je můžeme překročit kvůli naléhavějším situacím. Nelze vytvářet pevný vztah mezi morálkou a vhodným jednáním.⁴⁴

„Dobří“ lidé si myslí, že malé nepatrné zlé myšlenky nestojí za zmínku a že to, že je mají, neznamená nic špatného, jelikož jsou to pouhé myšlenky, z kterých se nestanou činy. Že to přeci není žádný zločin. Ovšem právě tyto malé zlosti jsou nejhorší v tom, že se tváří nevinně, ale tím jsou právě otrávené. Proto je o mnoho lepší učinit zločin se vším všudy, pokud máme zlé úmysly, který si na nic nehraje, mluví jasně a narovinu, za nic se neschovává. Je to sice také jed, ale je podáván narovinu, bez přetvářek, a to ho činí ušlechtilým a vznešeným. „To raději už páchat zlo než myslit příkrčeně!“⁴⁵

V této kapitole jsme se podívali na to, co vlastně je a není zlo, jak se na něj dnes obecně nahlíží a jak by se na něj dalo nahlížet jinak na základě Nietzscheho myšlenek. Je zásadní se podívat na pojem zla jako takového, abychom nahlédli, odkud se v člověku, ve zločinci, rodí zlé myšlenky, zlé nápady, zlé pohnutky a zda jsou čistě pouze zlé nebo je v nich něco kladného. Mezi dobrem a zlem tedy není žádná jasná hranice a spíše než jako protiklady, bychom je měli vnímat jako pojmy, které jdou jeden s druhým ruku v ruce, navzájem ze sebe vychází a jsou spolu přítomné. Pro pochopení dnešního obecného výkladu morálky je zásadní resentment morálky, tedy převrácení původních hodnot z „dobrého“ na „zlé“. Nízká, otrocká morálka ve světě zvítězila a tím se může lidstvo řídit k zániku. Tomu může napomocť panská morálka silných pomocí působení bolesti, která vycvičuje reaktivní

---

⁴² Tamtéž., s. 93-96.

⁴³ Tamtéž., s. 110.

⁴⁴ Tamtéž., s. 111-112.

⁴⁵ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, s. 81.

síly a trestem je formuje a zoceluje. I když dobro ani zlo neexistují samy o sobě, člověk je nutně rozlišuje, a to je v pořádku. Proti úpadku, ke kterému se lidstvo svou nízkou vítěznou morálkou schyluje, je potřeba zasáhnout „zlem“, jenž je tvůrcem nových věcí, roste a nestojí na místě. Z těchto Nietzscheho myšlenek vyplývá, že zlo je zásadním konceptem pro svět, bez kterého bychom se neobešli, bez kterého bychom zanikli, a tudíž z toho vyplývá, že je pro nás „dobré“.

1.3 Vůle k moci

Vůle k moci je koncept, který se snaží přehodnotit všechny hodnoty. Její pomocí Nietzsche ve svém díle zachází s pojmy síly a slabosti, přetváří významy a tvoří nové.⁴⁶ Vůli k moci poznáme pouze pomocí odporu, který je nám dán skrze sílu. Moc vyjadřuje vztah síly, která na něco aktivně působí, a toho, na co síla působí.⁴⁷ Pro vůli k moci je nutný protiklad, musí v ní být zastoupeny oba póly. Vůle něco chce, a tím, že něco chce, automaticky odmítá něco jiného. Má-li ale vzniknout i moc k této vůli, je nutné, aby vůle zvládla chtít i to, co odmítala, protiklad toho, co chce. Jelikož i když to vůle odmítla, může to zároveň chtít jako jednu ze svých možností. Když zvládne chtít oba protiklady, pak vznikne vůle k moci.⁴⁸

Vůle k moci nepatří k morálce, neboť nejde o zvyšování jen své vlastní síly, a morálka chce, aby se stupňovala pouze jedna její síla, ale jde o zvyšování i té síly protikladné. Když totiž slábně náš protivník, slábně síla a slábně i moc, ale my máme toužit po silném protivníkovi, abychom i my sílili a byli mocnější. Slabost se projevuje jak nedostatečným kladením odporu, tak i nedostatečným připuštěním odporu.⁴⁹

Je vůle k moci sebepřekonání nebo ovládnutí jiných? Tato otázka nemá ani nemůže mít jednoznačnou odpověď. Není ani jednotou ani mnohostí nebo právě je obojím. Jednotou je vůle k moci tam, kde je potřeba se postavit čelem různosti a jinakosti. Mnohostí je tam, kde převládá až přehnaná jednota a je nutno se otevřít jiným a novým věcem.⁵⁰ Vůle k moci je bezpodmínečně obojím, jde jak o ovládnutí jiných, tak o sebepřekonání, o to být jednotná

---

⁴⁶ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 237.

⁴⁷ Tamtéž., s. 238.

⁴⁸ Tamtéž., s. 240.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

a zároveň otevřena k proměnám a rozmanitostem. Musí ale bojovat s pravým nepřítelem a poznat, zda je tohoto nepřítele hodna. Pokud totiž poráží nepřítele příliš snadno, tím pádem slábne síla a odpor protivníka a už bojuje pouze se svou představou. V tu chvíli by se měla obrátit sama proti sobě. Stejně tak musíme být opatrní na vztah mezi sebeuchováním a sebezpřekonáním. Vůle uchovat sám sebe je projevem silné vůle k moci, ale pouze v jednom případě, a to ve stavu nouze. Stav nouze je takový stav, kdy se musíme bránit síle jiných sil, jenž na nás působí. Vůle k moci je ale primárně právě sebezpřekonáním a to tak, že se setkáváme s novým, neznámým, s tím, co představuje riziko, díky kterému můžeme zaniknout, ale i přesto se s tím chceme setkat a poznat to, jen kvůli možnosti našeho rozvoje a růstu. Růst je vůle k moci přednější než sebeuchování a měl by zvítězit. Člověk, i kdyby v tomto případě zahynul, poskytl tak ale mnoho k tomu, aby se lidstvo mohlo posunout výš. Tento člověk touží po nadčlověku, ke kterému vůle k moci směřuje a o kterém se budeme bavit v další kapitole. Ti, kdo mají primární sebeuchování před sebezpřekonáním, ti jsou slabí, nízcí a průměrní. Ti, kdož jsou silní a vysocí, ti vždy zahynou, neboť je jim překonání jich samých přednější.⁵¹ Ti, kteří provedou sebezničení pro vyšší růst, u těch jsou všechny reaktivní síly zapřeny a zatraceny, aktivně zničeny. Nietzsche ctí takového člověka, který chce zemřít, jen proto, protože chce přejít přes most, chce to podstoupit, i když ví, že může spadnout.⁵² Slabí lidé vyhrávají „přirozeným výběrem“, tím se ale lidstvo nemůže posouvat, růst a vyvíjet, tímto pouze zakrní na jednom místě ve svém pohodlí. Přesto ale vůle k moci chce obojí, jak sebezpřekonání, což je její priorita a to, co opravdu chce, tak chce i sebeuchování, což se naučila chtít jako protiklad ve stavu nouze. Vůle k moci je tedy vůlí života a rozhodně není vůlí k životu!⁵³

Jak poznáme, zda činíme skrze sílu či skrze slabost? Slabé jednání Nietzsche popisuje, jako takové jednání, které bychom nemohli provést jinak. Slabý člověk nemá jinou možnost než jednat tak, jak jedná. Silný člověk má oproti slabému možnosti. Všechny naše protiklady nám otevírají možnosti. Poznáváme je tak, že bojujeme s nepřítelem, s něčím odlišným od nás, s něčím, co je proti nám. Tyto protiklady, i přesto, že je v danou chvíli nechceme, můžeme přetransformovat ve svou výhodu, rozhodnout se je přijmout a mít je k dispozici jako své možnosti, čímž projevujeme moc naší vůle. ⁵⁴ Známkou slabosti je rozvíjení jen

---

⁵¹ Tamtéž., s. 241-242.

⁵² DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 124.

⁵³ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 241-242.

⁵⁴ Tamtéž., s. 243.

jedné síly daného jedince, který pro svou sílu klidně zničí ty ostatní, jelikož v tom vidí růst jeho vlastní síly. Není schopný se zastavit a jednat jinak, nemá možnost činit jinak, musí okamžitě reagovat. Chce se zbavit svého nepřítele s vidinou toho, že on sám se stane silnějším, když ho porazí. Takovýto jedinec je slabý a nemá žádnou moc. Potřebujeme rovného nepřítele k tomu, abychom mohli růst a pokud ho zlikvidujeme, připravíme se i o tyto možnosti růstu. Tímto způsobem dochází k úpadku. Ti, kdo svého nepřítele zničí, protože nemohou jednat jinak, ti, kdož jdou slabí, jsou příčinou úpadku. Ti, kdo svůj ctnostný protiklad, nepřítele potřebují a ponechávají ho, jsou silní, jdou vstříc růstu, jdou vstříc nadčlověku.⁵⁵

Vůle k moci se může projevovat jako touha po svobodě, s kterou ji Nietzsche někdy ztotožňuje, a to tím být nezávislá. Nebo se projevuje jako vůle k moci, která chce vládnout mocně, chce ovládnout větší celek a převzít tuto zodpovědnost ostatních na sebe. Lidé se hierarchicky třídí právě podle toho, jak moc jsou schopni převzít moc nad skupinou a nést jejich břímě.⁵⁶ Každému jednotlivci musí být poskytnut důstojný život rovným právem⁵⁷, ale důležitější a nadřazenější než rovné právo, je vůle k moci, která touží po tvoření, a to bez ohledu na nás a náš zánik.⁵⁸ Důstojnost individua se zakládá ale i v tom, že jednatel jedná sám ze sebe a nejedná tak už pro sebezachování, a právě rovná práva toto zakrývají.⁵⁹ Tato vůle k rovnosti, kteří nízcí a slabí lidé mají, je pouze bezmocnou vůlí k moci.⁶⁰

Moc jako taková nikdy není sama o sobě úplná, protože sama sebou se stává až když je ve vztahu vůči jiné moci. Nemůže být sama jako taková.⁶¹ Vůle samotná také neexistuje v tom smyslu vůle jako chtění, a to proto, že by šlo pouze o „chtění“ a bylo by to již odděleno od „toho, co je chtěno“. Vůle tedy existuje pouze jako spojení „chtění“ dohromady s „tím, co je chtěno“.⁶² S tím jako neexistuje žádná vůle sama, tak neexistuje ani žádná svoboda či nesvoboda, pokud vychází z vůle, jež je oddělení od „toho, co chce“. Tato vůle je jen prázdný falešný pojem, který nic neznamená a musí se vždy spojit s chtěním toho „něčeho“. Chtění je výrazem vůle k moci.⁶³ Vůle k moci je pevně svázaná se silou, nemůžeme je od sebe

---

⁵⁵ Tamtéž., s. 244.

⁵⁶ Tamtéž., s. 250-251.

⁵⁷ Tamtéž., s. 252.

⁵⁸ Tamtéž., s. 250.

⁵⁹ Tamtéž., s. 256.

⁶⁰ FINK, Eugen. *Filosofie Friedricha Nietzscheho.*, s. 90.

⁶¹ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 260.

⁶² Tamtéž., s. 268.

⁶³ Tamtéž., s. 270.

rozdělit, ale nejsou to stejné. „Síla je to, co něco může, vůle k moci je to, co něco chce.“⁶⁴ Silové vztahy se skládají z jedné ovládané síly a z druhé ovládající. Pojem síly doplňuje pojem vůle k moci, který ho dělá vítězným, dodává mu „chtění něčeho“, bez kterého by nebyl vítězný. Vůle k moci může za to, že je jedna síla ovládaná a k tomu je prostředkem, skrze který druhá síla ovládá sílu první.⁶⁵ Vůle k moci se vždy přidává pouze k takovým silovým vztahům, které vznikly náhodou. Vůle k moci vychází z náhody, která uvádí síly do vztahu (a je mimo jiné vlastností zla⁶⁶).⁶⁷

Síly jsou buďto aktivní, nebo reaktivní a tato jejich vlastnost označuje původ kvality síly. Další jejich charakteristika je, že jsou buďto afirmativní nebo negativní, a to označuje kvalitu vůle k moci. Afirmativní síly jsou součástí vítězství, posouvají se pomocí růstu, stávají se postupně lepšími, protože aktivně jednájí. Negativní síly pouze reagují a vedou nás cestou k úpadku. Vysoký a vznešený pán někdy působí jako aktivní síla, někdy jako afirmativní vůle k moci. Nízký a neuctivý otrok někdy působí jako reaktivní síla a někdy jako negativní vůle k moci. Vůle k moci takto interpretuje. Činí to tak, že určuje, jaká síla je a zároveň dává konkrétní věci hodnotu, tím, že určí její vůli k moci.⁶⁸ Co se týče vlastností sil, zda jsou slabé nebo silné, neexistují žádná fakta, záleží pouze na interpretaci, která je velice důležitá, avšak náročná. Je nutné interpretovat, zda jsou dané síly aktivní či reaktivní, která z nich se nechá ovládat a která jakou ovládá. V tomto případě se jedná o „umění“ interpretovat rozdílnost a vlastnost sil bez ohledu na fakta, která o stavu máme, neboli, jak říká Nietzsche, „stranou veškerých stávajících společenských řádů“.⁶⁹ K tomuto problému se nabízí poukázat na část diskuze mezi Kallikleem a Sókratem, kde můžeme postavit Nietzscheho na stranu Kallikleje, jelikož se zdá, že mají obdobný pohled na věc, a k tomu ho Nietzsche doplňuje. V diskuzi Kallikleje a Sókrata se Kalliklés snaží rozlišit přirozenost a zákon. Podle něj vše, co odstřihává sílu od jejích možností, vše, co jí znemožňuje jednat tak, jak ona sama chce prostřednictvím své vůle k moci, to všechno je zákonem. Zákonem slabí vyjadřují svou moc nad silnými, tedy reaktivní nad aktivními, jak doplňuje Nietzsche. Reaktivní síly jsou takové, které právě oddělují sílu od možností, čímž vítězí, ale nedokáží sami ze sebe vytvořit větší sílu. Aktivní jsou takové, které posouvají svou moc do krajních

---

⁶⁴ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 91.

⁶⁵ Tamtéž., s. 90-91.

⁶⁶ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 84-85.

⁶⁷ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 94.

⁶⁸ Tamtéž., s. 95-97.

⁶⁹ Tamtéž., s. 103-104.

hranic a důsledků, a tím stojí na opačné straně zákona. Nelze, abychom porovnávali síly abstraktně, jde vždy o konkrétní síly, které jsou buďto přirozené a zacházejí do krajních možností, nebo jsou řízeny zákonem a odstřihávají ty jiné síly od jejich možností. Můžeme to zde přirovnat k chemii, kde každá látka má nějakou sílu a tu dovádí kam jen může, až do jejich limitů a neexistuje pro ně žádný zákon. Chemické látky zkrátka jednájí tak, jak jim to jejich samotná síla dovolila, tak, jak k tomu byli určeni bez jakýchkoli omezení. Přirozené pro sílu je, dovést ji až do krajních hranic své moci.⁷⁰

V knize *Tak pravil Zarathustra* v kapitole *O přemáhání sebe samého* se Nietzsche zabývá vůlí k moci. Zjišťuje, že tam, kde je živoucí, tam je zásadně i vůle k moci, ale ne vůle k životu. Všechno, co je živoucí, tak je i poslušné. Může být poslušné i vůči sobě samému, ale pokud sám sebe nedokáže poslouchat, musí mu být poroučeno. Ten, kdo poroučí, to nemá jednoduché, neboť na svých bedrech nese tíhu všech těch, komu poroučí. Vůle k moci nutí vše, aby zároveň poslouchalo i poroučelo. I v nízkém je vůle k moci pro to, aby poroučel, poroučí však něčemu ještě nižšímu a slabšímu, než je on samotný. Sám nízký zase poslouchá většího pána a větší pán poslouchá to největší, čímž riskuje svůj vlastní život. Toto odhodlání poddat se největšímu je největším nebezpečím a odvahou. Tajemství života zní tak, že já sám jsem to, co musí samo sebe neustále překonávat, to je smysl vůle k moci. Člověk by raději zahynul, než se vzdal moci. Člověk s vůlí k moci obětuje svůj život za moc, jelikož mnoha si cení více než svého života, a právě moci nejvíce. Vůle k moci pohání moudrého člověka k tomu stvořit lepší a vyšší svět, stvořit něco, před čím by se poklonil. Svou vůlí a své hodnoty použije k tomu, aby v dobru i zlu hodnoty ničil a tvořil nové. Zlo patří k dobru, jde-li o dobro tvůrčí. O tomto je potřeba mluvit, i když to bolí, protože to, o čem se nemluví, bolí více. Je potřeba rozbít staré hodnoty, abychom mohli vytvořit nové, a to opakovat kolikrát jen to bude potřeba.⁷¹ Ti, kdo tvoří nové hodnoty jsou tvůrci a novými hodnotami narušují stávající řád věcí a doposud stanovených hodnot.⁷² Tvůrce je tedy bezpochyby ničitel a zločinec, jelikož páchá to, co pro někoho znamená zlo a jde proti stanoveným hodnotám.⁷³ Ani tyto hodnoty však netrvalí napořád a stále se musí překonávat, rozbíjet, přehodnocovat a vytvářet nové, k čemuž nutí vnitřní dynamika neboli vůle k moci. Vůle k moci, a s tím i neustálému znovupřetváření, podléhají všichni, i ti, kteří

---

⁷⁰ Tamtéž., s. 104-105.

⁷¹ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, s. 103-106.

⁷² SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby.*, s. 117.

⁷³ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 151.

ji v sobě mají.⁷⁴ „Tvůrčí člověk je stále na cestě, je mezi zánikem a novým počátkem.“⁷⁵ Na základě pozorování, která Zarathustra uskutečnil, docházíme k závěru, že jednání živoucího nemůže být motivováno pouze pudem sebezáchovy.⁷⁶ Ti, kdož riskují sami sebe, kterým to vůle k moci umožňuje, jsou autonomní a v tomto případě je vůle k moci znakem sebezpřekonání.⁷⁷

Nietzscheho úvahy o vůli nejsou nijak uceleně sjednoceny, což je možná dobře, neboť právě jeho neucelené myšlenky otevírají dveře experimentálním možnostem, jak tyto úvahy uchopit v různých případech a situacích a můžeme se na ně zkusit podívat z jiné stránky.⁷⁸ Zároveň je tedy očividné, že vůle k moci v celkovém spektru souvisí s „nadčlověkem“, což jsme již zmiňovali výše v této kapitole, a to díky sebezpřekonání sebe samého, které slouží právě příchodu nadčlověka. Pochopení vůle k moci, nebo alespoň snažení se o to, nám pomůže pro následující kapitolu. Můžeme si také povšimnou Nietzscheho přechodu od souboje mezi hodnoceními, protikladů dobro versus zlo k vyššímu principu, a to k boji v životě celkově. Tento jeho přechod sám o sobě značí vůli k moci.⁷⁹

1.4 Nadčlověk

Zarathustra musí sestoupiti z hory dolů, hlouběji mezi lidi, kterým předá svou moudrost. On sám již došel hranice jeho rozmachu, jeho tvoření, nasbíral již mnoho vědomostí a víc by již nepobral, proto se nyní musí vydat na cestu rozbití a přetvoření hodnot a ideálů, aby lidstvo mohlo růst a stvořit dalšího a lepšího člověka, než jakým jsou oni sami. Sestoupením dolů se započne jeho zánik. Zánik, který podstoupí kvůli příchodu nadčlověka. Ta vnitřní síla, která ho k tomuto podmiňuje, je vůle k moci. První věc, o které mluví Zarathustra ve své předmluvě po tom, co sejde do města, je nadčlověk. Hlásá lidem nadčlověka, který zatím ještě neexistuje, ale chce tímto lid pobídnout k tomu, aby přispěli k jeho příchodu. Praví jim, že člověk a lidé takový, jako jsou oni i Zarathustra sám, musejí být překonáni, musí se vyvinout v něco vyššího a lepšího. Všichni živočichové se vyvíjejí a překonávají sami sebe,

---

⁷⁴ SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby.*, s. 117.

⁷⁵ FINK, Eugen. *Filosofie Friedricha Nietzscheho.*, s. 88.

⁷⁶ SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby.*, s. 116.

⁷⁷ Tamtéž., s. 118.

⁷⁸ Tamtéž., s. 119.

⁷⁹ FINK, Eugen. *Filosofie Friedricha Nietzscheho.*, s. 90.

tak i člověk v tomto musí pokračovat, nemůže se přeci vrátit zpět ke zvířatům, zpět k opici, ze které kdysi vzešel. Zarathustra se podivuje, že lidé zvládli urazit tak dlouhou cestu od červa k člověku, a přesto je v člověku stále tolik červů. Lidé by se měli zaměřit na příchod nadčlověka, neboť v něm je smysl země a země je to, co je důležité, neměli by věřit ničemu nadpozemskému, bůh zemřel a teď se musí zrodit nadčlověk.⁸⁰

Co ale tito lidé udělali proto, aby překonali sami sebe a aby tím prospěli k příchodu nadčlověka? Člověk je provazem mezi zvířetem a nadčlověkem, není již zvířetem, ale není ani nadčlověkem a ani nadčlověkem sám být nemůže, je pouze kolejemi, po kterých se k nadčlověku lidstvo dostane. Je přechodem, který zanikne, jakmile se po něm dostaneme k nadčlověku. Bezpochyby je to nebezpečný přechod, nebezpečný přejezd, ale pro člověka, který se pro toto rozhodne, není primární sebezachování, nýbrž sebezpřekonání, pro které je schopen i zahynout. Tento člověk opovrhne člověkem jako takovým a nejvíce pak posledním člověkem. Žije proto, aby poznával, rozšiřoval své obzory, vynalézal a tvořil nové. Tento člověk je těžkými dešťovými kapkami padajícími z černého bouřkového mraku, jež předpovídají příchod blesku. Přicházející blesk je našim nadčlověkem a kapky zahynou s jeho příchodem. Tito lidé zahynou s příchodem nadčlověka.⁸¹

Ti, ke kterým Zarathustra promlouvá, mu nerozumějí a posmívají se mu. Zkusí jim tedy představit opak nadčlověka, třeba to je přemluví. Posledním člověkem bychom měli opovrhovat co nejvíce. Lidé, ke kterým promlouvá, stojí zatím mezi nadčlověkem a posledním člověkem a Zarathustra se je snaží přesvědčit, že poslední člověk by měl být nejvíce zavrhován a neměli by chtít se jím stát, mělo by je to podpořit v rozhodnutí se pro nadčlověka. Dává jim tedy dvě možnosti, buď přispět k příchodu nadčlověka, a pokud nepřispějí, stanou se posledními lidmi a poslední člověk už na výběr mít nebude. Nyní člověk ještě může změnit svůj cíl, ještě může zasadit semínko pro nadčlověka, zatím je jeho zemina plodná a úrodná. Ale přijde den, kdy jeho půda vyschne a již nic z ní nevyklíčí. Poslední člověk již sám sebou neumí pohrdat, přitom právě on by to měl učinit ze všech nejvíce. Je nejmenším člověkem, který zmenšil i celou zemi. Tohoto člověka už se nezabavíme, jeho druh žije nejdéle. Poslední člověk nedělá nic, co je namáhavé, snaží se mít vše, co nejjednodušší, protože je líný. Vládnout i poslouchat je pro poslední lidi obtížné,

---

⁸⁰ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, kapitola: *O nadčlověku a posledním člověku.*, s. 7-20.

⁸¹ Tamtéž., s. 7-20.

proto z nich je stádo, které nemá pastýře, všichni jsou stejní, nikdo nevyčnává.⁸² Žijí pro požitek, ale opatrně a bez rizika. Obsah jejich života byl zredukován na sebezachování, nemají zájem se jakkoli překonávat, je to příliš náročné.⁸³ Tomuto poslední lidé říkají štěstí. Zarathustrovi posluchači jsou však z tohoto posledního člověka nadšeni a chtějí jím být, učinili své rozhodnutí.⁸⁴

Nad lidmi a Zarathustrou se objevil provazochodec a začal kráčet přes provaz. V polovině jeho cesty se za ním vydal šašek, který byl lepší a rychlejší v chůzi po provaze než onen provazochodec, proto ho přeskočil, jelikož mu překážel v cestě. Přeskok ho natolik rozhodil až se zřítíl dolů, do hloubky mezi lidi a zahynul. Prostřednictvím nebezpečného, z čehož učinil náplň svého života, také zahynul, a to lze pokládat za velice ctnostné. Chtěl překonat sám sebe a přejít na druhou stranu provazu a je úctyhodné, že přitom zahynul. Pro Zarathustru je cílem naučit lidi tomu, že nadčlověk je smyslem jejich života, blesk, který zasáhne z temného mraku. Chce je naučit tomu, aby se chtěli překonat, tak jako provazochodec, který zahynul. Lidé ho však v tuto chvíli nenávidí a představuje pro ně hrozbu a nebezpečí. Zarathustra si uvědomil, že nepřišel mezi lidi proto, aby se stal pastýřem nad jejich stádem a aby jim nějak kázal, ale aby jich několik od stáda odlákal, několik těch, kteří za ním budou chtít jít proto, protože budou chtít jít sami za sebou. Lidé ze stáda ho nenávidí, jelikož nenávidí všechny, kteří rozbíjejí jejich stanovené hodnoty a zákony, nenávidí zločince. Zločinec je ale tím, který sám sebe překonává a tvoří.⁸⁵

Zarathustra tedy došel k tomu, že tím, že nějakému davu či stádu bude přednášet a kázat o nadčlověku, jim nezajistí automatické chtění samostatnosti a vlastního cíle. Schválně se ale zaměřil na jednotné společenství lidí, ve kterém je jeden jako druhý a mizí mezi nimi rozdíly. Podle Nietzscheho jsou rozdíly ve společnosti velmi důležité, představují výchovnou hodnotu. Ze stáda je tedy potřeba pouze odlákat několik oveček, které začínají smýšlet sami za sebe a podobně jako Zarathustra.⁸⁶ Rozdíly mezi lidmi přispívají i k rozvoji patosu distance v daném člověku, kdy se člověk distancuje od sebe samého a tím na sebe

---

⁸² Tamtéž., s. 7-20.

⁸³ SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby.*, s. 109.

⁸⁴ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, kapitola: *O nadčlověku a posledním člověku.*, s. 7-20.

⁸⁵ Tamtéž., s. 7-20.

⁸⁶ SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby.*, s. 110.

vytváří vyšší nároky, díky kterým se chce překonávat. Z rozdílů a distancí ve společnosti vznikají i rozdíly a distance v nás samotných, díky čemuž máme tendence se překonávat, což vede k překonání lidstva jako takového. Poslední člověk se vyvíjí nepodmíněně, sám od sebe, automaticky bez jakéhokoli zásahu, proto se lidstvo musí tomuto automatickému vývoji postavit a postarat se a udělat vše pro to, aby mohla vzniknout bytost vznešenější a vyšší než celý druh člověka dosavadního. Pohyb nepodmíněný, který tvoří posledního člověka, vyrovnává rozdíly a činí všechny stejnými. Nietzscheho pohyb naopak prohlubuje protiklady a různosti v lidech a mezi nimi a vytváří tím nadčlověka. Pro nadčlověka je vzor dokonalost síly v podobě samostatnosti a stanovení si svého cíle. Rozhodně ti, kteří jednají na základě Nietzscheho pohybu, nemají být myšleni jakožto vládnoucí nad těmi, kteří jednají na základě nepodmíněného pohybu. Měli by existovat a žít vedle sebe, ale ne společně, každý z nich by se měl zajímat jen o své lidi a nestarat se o ty druhé, do kterých jim nic není.⁸⁷ Poslední člověk je produktem reakcí, je příliš slabý a líný a už nedokáže nic chtít. Člověk, který chce zahynout pro příchod nadčlověka, je produktem selekce a kráčí kolem posledních lidí, ale nezastavuje se u nich a pokračuje dál vstříc k aktivní tvorbě nového. Zarathustra si nejvíce cení těchto lidí, kteří aktivně ničí, čímž hynou reaktivní síly. Tito lidé chtějí být překonáni, proto přecházejí přes most a tím jsou otcí nadčlověka.⁸⁸

Nietzsche nepopisuje nadčlověka úplně dostatečně, ale spíše popisuje jeho roli. Má roli bytosti, myšlenky, která stojí nad lidmi a díky ní člověk vidí sám sebe jako přechod, a ne něco trvalého, což ho omlouvá pro to, aby se nebral tak vážně, stanovil si vysoké cíle, překonal sám sebe a klidně kvůli tomu i zahynul a obětoval. Zároveň nám nadčlověk ukazuje, že smysl všeho není něco nadzemského, ale je to právě uvnitř nás, uvnitř lidstva a nic víc.⁸⁹ Nadčlověk je smyslem země a člověka. Člověk jako bytost překonávající samu sebe se doposud transcendovala pouze do boha, bůh je ale mrtev a musí povstat nadčlověk. Člověka nutí k sebezpřekonání, a s tím i zároveň tvoření, vůle k moci, což je obecná podstata života vůbec.⁹⁰ Cestu pro příchod nadčlověka budují lidé, předchůdci nadčlověka, což jsou: „velcí povrhovatelé; ti, kdož se obětují zemi; poznávající, pracující a vynalézající; ti, kteří milují svou ctnost a na ni hynou; marnotratníci duše, nestoudníci štěstí; očišťovatelé

---

⁸⁷ Tamtéž., s. 111-112.

⁸⁸ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 302-303.

⁸⁹ SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby.*, s. 114.

⁹⁰ FINK, Eugen. *Filosofie Friedricha Nietzscheho.*, s. 78-79.

budoucího i minulého; krotitelé boha; hluboké duše; přebohatí; volnomyšlenkáři.⁹¹ Ve všech takovýchto lidech jsou obsaženy rysy pro nadčlověka. Příklad nadčlověka neznamena, že se objeví úplně nová rasa, nový typ člověka, ale je to postupná přeměna do finální svobody a objevení pravé povahy člověka.⁹²

V Zarathustrovo předmluvě *O nadčlověku a o posledním člověku* nám Nietzsche představil nadčlověka a jeho důležitost a roli pro lidstvo. S ním nám zároveň představil posledního člověka, kterým bychom měli opovrhovat a zavrhnout ho, abychom se jím nikdy nestali, ale naopak, abychom se stali člověkem, který přispěje příchodu nadčlověka. Takový člověk rozbíjí doposud stanovené hodnoty a zákony lidstva a je tedy zločincem pro nízké lidi.

2. „Praktické“ hledisko – seriál „Monster: The Jeffrey Dahmer Story“

Tato část se skládá ze čtyř kapitol, přičemž první kapitola je představením sériového vraha Jeffreyho Dahmera a jeho činů. Slouží k tomu, abychom měli představu o tom, jaké činy spáchal a jak se k nim on sám vyjádřil a stavěl. Následující tři kapitoly se budou pokoušet o vztažení a aplikování Nietzscheho pojmů a výkladů právě konkrétně na Jeffreyho Dahmera a jeho případ. Pokud se v kapitolách 2.2, 2.3 a 2.4 budou vyskytovat pojmy vrah či zločinec, je tím vždy myšlen konkrétně Jeffrey Dahmer. Všechny informace a údaje, které se budou týkat Jeffreyho, jeho historie a zločinů, uvedené v kapitolách 2.2, 2.3 a 2.4 jsou čerpány z kapitoly 2.1 pokud není uvedeno jinak.

2.1 Jeffrey Dahmer

Jeffrey Lionel Dahmer se narodil rodičům Joyce a Lionelu Dahmerovým ve státě Wisconsin. Už od mala neměl skoro žádné přátele a byl spíše samotářský typ. Jeho rodiče mezi sebou neměli dobrý vztah, často se hádali, čehož byl Jeffrey několikrát svědkem. Matka užívala několik léků ve větším množství, a to i během těhotenství, a několikrát se pokusila dokonce předávkovat. Později matka zjistila, že trpěla poporodní depresí, která u ní trvala

---

⁹¹ Tamtéž., s. 80.

⁹² Tamtéž., s. 82-83.

několik let.⁹³ Otec obvykle nebýval doma a když měl odcházet, Jeffrey prosil, aby ho neopouštěl. Otce a syna ale nakonec spojil neobvyklý koníček a to preparace mrtvých zvířat, která nacházeli sražená na silnici. Otec Jeffreyho v této zálibě vzdělával, jelikož byl výzkumným chemikem.⁹⁴

Během dospívání Jeffrey začal pociťovat, že se mu líbí více chlapci než dívky a zároveň měl zvláštní představy a fantazie, s kterými nevěděl jak naložit, ani jak o těchto věcech s někým mluvit. Nezapadal mezi vrstevníky, nerozuměl si s nimi a nikdo nerozuměl jemu. Většinou přišel Jeffrey zvláštní. V jeho 17 letech se rodiče rozhodli pro rozvod a jeho matka dostala Jeffreyho a jeho mladšího bratra Davida do péče. Ovšem dalo by se říci, že na Jeffreyem jí tolik nezáleželo a byla pro to, aby se o sebe postaral sám. S matkou si nikdy nebyli blízcí a spíše se obracel na otce, už kvůli společnému zájmu a matka z jeho strany cítila, že neměl zájem se s ní nijak sbližovat. Matka společně s mladším synem odjeli a nechali Jeffreyho samotného v celém domě, zatímco byl otec pryč se svou novou přítelkyní. Jeffrey tedy zůstal úplně sám, opuštěný oběma rodiči. Chodil stále do školy, ale postupně začal propadat alkoholu a mimo to se začal zajímat o posilování, které provozoval doma často právě pod vlivem alkoholu, pod kterým byl většinu času. Během toho si často představoval, že s ním někdo tráví čas a vytvářel si imaginární konverzace a situace. Požíval alkohol dokonce i ve škole, z čehož měl samozřejmě problémy a s poradkyní je řešil. Věnovali si také jeho budoucímu zaměření, rád by na škole pokračoval s preparací zvířat, ale bohužel na to neměl dostatečně dobré výsledky z dalších předmětů. Jeffrey zmínil, že si myslí, že každý nemá nějaký životní sen nebo cíl, alespoň ne lidé jako je on sám.⁹⁵

V období, kdy žil sám, opuštěný rodiči, došlo k jeho první vraždě, která byla podle všeho neplánovaná a seběhla se omylem. Obětí byl stopař Steven Hicks, kterému Jeffrey zastavil a než ho odvezl na koncert, kam měl namířeno, zastavili se doma na pár sklenek alkoholu. Po nějaké době chtěl už Steven odjet, ale Jeffrey chtěl, aby s ním ještě zůstal doma, nechtěl připustit, že po tom všem, kdy byl sám, by ho někdo další opustil. Naštval se, udeřil ho do hlavy činkou na cvičení a následně uškrtil. Poté co byl Steven bez známek vědomí,

---

⁹³ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 3, Doin' A Dahmer. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

⁹⁴ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 2, Please Don't Go. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

⁹⁵ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 3, Doin' A Dahmer. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

začal Jeffrey panikařit, plakat, litovat, jediné co chtěl bylo, aby ho poslechl a neodcházel od něj. Poté, co se trochu uklidnil, rozhodl se těla zbavit, rozřezal jej na části a kosti rozdrtil na prach, který rozprášil po zahradě.⁹⁶ To prý udělal kvůli tomu, jelikož chtěl, aby mu aspoň v této formě byl pořád na blízku, líbila se mu ta představa, že je tam stále s ním, i když si uvědomoval, jak hrozně to zní.⁹⁷

Po třech měsících se na něj přijeli podívat otec s přítelkyní. Otec si myslel, že s ním je celou dobu matka, neměl tušení, že bydlí sám. Jeffrey naštěstí zvládl dodělat školu, ale nepřihlásil se na žádnou univerzitu, protože sám o sobě tvrdil, že je selháním, není dobrým synem, dobrým člověkem, není normální, je s ním něco špatně a nerozumí si s ostatními. Chtěl by otci sdělit, že má zlé představy, fantazie a myšlenky, ale otec o tom nechtěl nikdy slyšet a nikdy ho nevyšlechl. Nakonec se ještě dostal na univerzitu, ale problém s alkoholem se ho stále držel, školu zanedbával až ho z ní vyloučili. Otec ho poslal do armády, aby se naučil řádu a morálce. Zpočátku se zdálo, že se mu v armádě dařilo, otec z něj měl radost. Jeffrey si ale z armády vzal hlavně poznatek o lécích na uklidnění, které následně kradl a později používal ve velkém množství k omámení svých obětí. Po dvou letech v armádě ho ale bohužel vyloučili, a to pravděpodobně z důvodu nadměrného užívání alkoholu. Vrátil se domů a otec rozhodl, že bude bydlet u babičky, přestane pít a najde si pořádnou práci na plný úvazek a tak to také na nějaký čas fungovalo.⁹⁸

Jeffreyho trápilo, že nebyl hodným a dobrým člověkem, ale byl zkaženým. Babička si myslela, že ho pokoušelo zlo, v jádru to ale byl dobrý člověk, jen měl v životě různé výzvy, s kterými musel bojovat, tak jako každý. Významnou událostí pro něj bylo, když ukradl pánskou figurínu z obchodu, aby nebyl tolik sám a hlavně proto, že byla nehybná, mohl si s ní dělat co chtěl a neopustila ho. Jednou se rozhodl podívat se na pouť, aby byl trochu mezi lidmi, ale opil se tam, načež měl před očima vidinu své první oběti. Následně byl zatčen za obnažování na veřejnosti, šlo tedy pouze o přečin a pustili ho na kauci, ale ztratil kvůli tomu své zaměstnání. Tak nějak žil u babičky několik let, částečně slušně, částečně se o něj pokoušelo ono zlo, ale snažil se být dobrým člověkem, co to jen šlo. Začal často trávit večery po klubech, kde se seznamoval s různými muži a trávil s nimi noc. Trápilo ho, že ho vždy

---

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 4, The Good Boy Box. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

⁹⁸ Tamtéž.

ráno opustili, chtěl by mít stálou společnost. Časem začal využívat ukradených léků z armády a mámit s nimi své společníky. Po léku byli skoro jako ona zmíněná figurína a mohl je ovládat a manipulovat jimi, jak on sám chtěl. Bohužel se párkrát stalo, že léku použil příliš mnoho a oběť se skoro neprobudila. V tomto období došlo k jeho druhé vraždě, při které byl obětí Steven Tuomi. Strávili spolu noc v hotelu, během které Jeffrey omylem zdrogoval i sám sebe, načež i oběť. Ráno se probudil s mrtvým tělem vedle sebe a nic, z toho co se stalo, si nepamatoval a samozřejmě nejdříve panikařil. V cestovním kufru odvezl tělo k babičce domů, kde se ho zbavil ve sklepě. Jeffrey následně tvrdil, že i tato druhá oběť byla zavražděna omylem, což pro něj znamenalo, že je původně nechtěl zabít, ale okolnosti ho k tomu dohnaly.⁹⁹

Důležitým momentem v Jeffreyho životě byl také pohřeb jistého mladíka, který viděl inzerovaný v novinách a rozhodl se na pohřeb jít podívat. Měl nutkání jeho tělo vykopat z hlíny a trávit s ním čas, chtěl si představovat a doufat, že mladík mohl být třeba podobný jako on a rozuměli by si. Nakonec se o to i pokoušel, ale půda byla příliš tvrdá a nešlo mu to. Později tuto situaci popsal tak, že kdyby tak učinil, možná by nespáchal žádné další vraždy, mohlo ho to zastavit. V době kdy stále bydlel u své babičky, zavraždil další tři oběti a těmi byly James Doxtator, Richard Guerrero a Anthony Sears. Začal v sobě pocíťovat hrozně silné nutkání, které ho ovládlo a on ho nedokázal potlačit, ani se již nesnažil o to, aby ho potlačoval. Jeho rodina ho z něčeho podezírala nebo měla při nejmenším zvláštní pocit, ale nikdy netušili, o co se přesně jedná. Jeffrey tvrdil, že se stále věnuje preparování zvěře, a proto tráví tolik času ve sklepě, ve skutečnosti tam však experimentoval se svými oběťmi. Dvě oběti mu dokonce utekly a nahlásily ho na policii, v prvním případě policie neměla důkazy, ovšem kvůli druhému případu, kde byl obětí Somsack Sinthasomphone, byl Jeffrey předvolán k soudu. Byl obviněn ze sexuálního napadení, za které dostal jeden rok vězení a pětiletou podmínku. Jelikož ho ale soudce považoval za řádného člověka, který dle jeho názoru nepatří do nápravného systému, dal mu druhou šanci a z vězení ho pustili na kauci. Stále mu ovšem trvala podmínka. Jeho otec však byl toho názoru, že potřebuje odbornou pomoc, aspoň co se týče jeho problému s alkoholem, a proto Jeffrey nakonec strávil rok v nápravném zařízení. Po propuštění se již odstěhoval do svého bytu pryč od rodiny a bydlel sám.¹⁰⁰

---

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 5, Blood On Their Hands. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

Krátce po tom, co se přestěhoval do nového bytu, se vše mnohem více zhoršilo. Propadl alkoholu naplno, cítil se více osamocený a opravdu podlehl jeho vnitřním touhám a zlým myšlenkám a začal vraždit znovu. Sám o sobě si nemyslel, že by byl šílený, byl naprosto při smyslech a přemýšlel racionálně. Došlo mu, že když bude opravdu opatrný a bude přemýšlet logicky, tak ho nedopadnou. Vše se v tu dobu stalo velmi snadným, nic mu nestálo v cestě v provádění těchto zločinů, a proto v nich pokračoval, protože nebyl nikdo a nic, co by ho zastavilo.¹⁰¹ Seriál se jednotlivě nevěnuje každé oběti, ale z fotek a dat úmrtí jednotlivých obětí na konci posledního dílu, můžeme vyvodit, že od té doby, co se přestěhoval, zabil přímo ve svém bytě 12 osob, které zde nyní všechny vyjmenuji. Dalšími oběťmi v tomto pořadí tedy byly: Raymond Smith, Eddie Smith, Ernest Miller, David Thomas, Curtis Straughter, Errol Linsey, Tony Hughes, Konerak Sinthasomphone, Matt Turner, Jeremiah Weinberger, Oliver Lacy a Joseph Bradehoft.¹⁰² Konkrétní jména obětí pro tuto bakalářskou práci jako takovou nejsou podstatná, ale dle mého názoru je správné je zmínit.

Výjimečný vztah a jisté pouto měl, podle seriálu, s Tonym Hughesem, s kterým dokonce trávil čas několik dnů či týdnů, jelikož Tony nechtěl jít s Jeffreyem ihned domů. Po nějaké době, ale Tony opravdu strávil noc u Jeffreyho, avšak ráno musel odejít do práce, což Jeffrey nedokázal pochopit a měl opět strach, že ho opustí a už se nevrátí. Nejprve ho tedy nezabil, ovšem Tony se po chvíli vrátil s tím, že si něco zapomněl a znovu už ho Jeffrey bohužel odejít nenechal.¹⁰³ Jen o tři dny později zavraždil 14 letého Koneraka, což byl bratr Somsacka, kterého o pár let dříve sexuálně napadl. Než Koneraka zabil, pokusil se z něj udělat svou „loutku“ nebo také „zombie“ pomocí kyseliny vstříknuté do mozku. Toto udělal proto, protože byl již unavený z toho, jak ho všichni opouštějí. Chvíli byl opravdu jeho omámená „zombie“, která byla schopna fungovat podle Jeffreyho požadavků, po nějaké době se mu však podařilo utéct před dům, kde si ho všimli sousedé a pro jistotu zavolali policii. Policisty však Jeffrey přesvědčil, že je vše v pořádku a pouze je doprovodili zpět do bytu, po čemž odešli a nechali Koneraka napospas Jeffreyemu, který ho po chvíli zabil další

---

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 10, God of Forgiveness, God of Vengeance. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

¹⁰³ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 6, Silenced. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

dávkou kyseliny. Kdyby policisté prověřili Jeffreyho a jeho bydliště, tak jak měli, mohli ušetřit dalších pět obětí.¹⁰⁴

Jeffrey byl konečně dopaden po tom, co mu z bytu dokázal utéct další muž, který vše nahlásil policii a tentokrát šli vše řádně prověřit. Mezitím než policie přišla k Jeffreyemu domů, byl relativně v klidu a nepropadal panice. V jeho bytě našli spoustu důkazů, které byly více než dost k zatknutí. Poté co mu nasadili pouta, Jeffrey prohlásil, že za to, co udělal, by měl být mrtvý.¹⁰⁵ Při zatýkání se vzdal práva na právníka, chtěl být upřímný, říct popravdě vše, tak jak to bylo a nikdy se tomu nebránil, nechtěl aby ho někdo omlouval a hájil. Podle něj bylo smysluplné, aby tomu všemu učinil zakončení.¹⁰⁶ Na výslechu řekl Jeffrey vše tak, jak se to skutečně stalo, což si následně policisté potvrdili například tím, že ostatky našli přesně tam, kde jim řekl, že budou a podobně. Jeffrey byl toho názoru, že byl vždy takový, již od narození, že za jeho činy nemůže nikdo a nic, co se mu v životě přihodilo. Po první vraždě měl pauzu devět let, a to proto, že se snažil být dobrým. Sice o vraždě několikrát přemýšlel a chtěl ji uskutečnit, ale v tu dobu tato nutkání ještě dokázal potlačit a zlé myšlenky utlumit.¹⁰⁷ Všechny tyto činy s prvotním zmámením a zdrogováním dělal mimo jiné z důvodu toho, aby měl nad lidmi kontrolu, protože mu vždy všichni v jeho okolí říkali, co má dělat a takhle mohl být on tím, kdo ovládá druhé. K tomu všemu přispívala skutečnost toho, že byl vždy osamělý, což se s postupem času více stupňovalo a do toho negativní vliv alkoholu, na kterém byl závislý. Zajímavé je, že z jeho pohledu prý nechtěl, aby oběti trpěly, proto je nejprve omámil a případně až potom zabil.¹⁰⁸

Jeho otec s právníkem chtěli soud přesvědčit o tom, že je šílený, a pokud by o tom lidi přesvědčili, Jeffrey by se dostal do psychiatrické léčebny a ne do vězení. Jeffrey na to ale namítal, že není šílený, že si tak nikdy nepřipadal ani si to nemyslel. Pro něj žádný z těchto zločinů nebyl původem šílenství, ale měly původ v něm samém. Bylo to nutkání, které nedokázal přemocet ani zastavit. Ty zločiny původně udělat nechtěl, ale nezvládl si pomoci.

---

¹⁰⁴ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 2, Please Don't Go. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

¹⁰⁵ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 1, Episode One. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

¹⁰⁶ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 2, Please Don't Go. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

¹⁰⁷ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 4, The Good Boy Box. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

¹⁰⁸ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 5, Blood On Their Hands. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

Soud ho nakonec uznal příčetným a plně při smyslech. Lidé ve společnosti si přáli jeho smrt, to samé si přál i Jeffrey, souhlasil s tím, že si ji zaslouží. Soud kvůli jeho případu dokonce přemýšlel a vrácení trestu smrti. Jeffrey ve svém prohlášení u soudu mluvil o tom, že v tomto procesu nikdy nebylo jeho cílem dostat se na svobodu, tu on rozhodně nechce a nejraději by pro sebe volil smrt. V tomto soudním případě mu šlo o to, říct světu, že to, co udělal, neudělal z důvodu nenávisti. Vždy věděl, že je buď nemocný nebo zlý nebo oboje. Věděl, že bude ve vězení po zbytek svého života, což se také naplnilo. Získal odsouzení na 15 doživotních trestů.¹⁰⁹

Do vězení mu psali jeho obdivovatelé, což mu velice lichotilo. Mezi ostatními vězni ovšem takovou přízeň neměl, neměli ho příliš v lásce, spíše naopak. Jeden vězeň ho napadl bodnutím do krku, což ale přežil.¹¹⁰ Jeffrey měl ve vězení několik konverzací s knězem. Povídal mu o tom, jak jako malý chodil do kostela, ale jednou se na Halloween převlékl za ďábla a cítil se v tom dobře, připadalo mu to tak správně. Měl ďábla rád a dokonce pro něj stavěl i oltář. Dle jeho slov měl vždy raději záporné postavy ve světě i ve filmech. Mnoho lidí srovnávalo Jeffreyho Dahmera s dalším sériovým vrahem, kterým byl John Wayne Gacy a tvrdili, že jsou stejní. Jeffrey s tímto nesouhlasil, jelikož John se ke svým činům do konce svého života nepřiznal, za to Jeffrey se doznal a stál si za nimi. John zároveň tvrdil, že je v míru s bohem a že půjde do nebe, ale Jeffrey tvrdil, že si sám pro sebe odpuštění nezaslouží. Kněz mu potom vyprávěl příběh o Ježíši, když umíral na kříži, kde s ním umírali zároveň dva zločinci. Jeden zločinec chtěl od Ježíše zachránit, avšak druhý prohlásil, že oni, jakožto zločinci, si trest zaslouží, zatímco Ježíš je nevinný. Načež mu Ježíš prozradil, že on s ním ještě dnes bude v ráji, a to jen kvůli tomu, že věřil v Ježíše a v boha. Vzhledem k těmto rozhovorům s knězem se Jeffrey rozhodl pro pokřtění a navrácení k bohu, při kterém se smyly jeho hříchy, jak mu sdělil křtitel.

Dostáváme se k závěru Jeffreyho života, kdy ho ve vězení napadl další vězeň. Tento vězeň byl Jeffreyem a jeho zločiny naprosto znechucený a nedokázal ho vystát. Prohlašoval, že je poslem svého boha pomsty, který musí potrestat zlo, kterým Jeffrey je a božím hněvu neunikne. Jeffrey mu jeho slova oddaně odsouhlasil příkývnutím. Vězeň ho začal tlouct

---

¹⁰⁹ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 8, Lionel. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

¹¹⁰ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 9, The Bogeyman. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

činkou na cvičení, čemuž se Jeffrey vůbec nebránil, věděl totiž, že si trest zaslouží, věděl, že si zaslouží smrt a byl s tím smířený. Tímto způsobem zemřela i první oběť Jeffreyho Dahmera.¹¹¹

V této kapitole jsme se seznámili s Jeffrey Dahmerem, jeho životem a jeho zločiny. Máme přibližnou představu o jeho životě. Jeho biografie je rozhodně komplexnější a detailnější, nám však pro záměry této práce postačí tento obraz zločince. Nezacházeli jsme do podrobnějších informací a detailů, co se týče činů, které spáchal, jelikož to není pro zkoumání a cíl této práce podstatné. Nebyla zmíněna ani konkrétní data a roky, kdy se události staly, protože to, opět, není momentálně pro tuto práci podstatné. Tento zločinec bezpochyby uskutečnil hrozná a neomluvitelná činy. O žádné omlouvání či glorifikaci zločince v této práci nejde. Jde pouze o nahlédnutí jeho činů a jeho myšlení z jiné perspektivy.

2.2 Zlo z pohledu vraha

Jeffreyho Dahmera můžeme celkem dobře přirovnat ke zločinci z kapitoly *O bledém zločinci*. Oba navenek jednají tak, jak to cítí v sobě samých. Nesnaží se své zlé myšlenky nijak potlačovat, Jeffrey tedy dříve toto nutkání po nějakou dobu potlačoval, ale v jistém bodě ho již potlačovat nedokázal a ani nechtěl. Oba činí pouze to, s čím se zvládnou vnitřně ztotožnit, nepřetvařují se a nedělají, jako by zlo v nich samých neexistovalo. Nietzsche rozhodně netvrdí, že zlo je lepší než dobro a že by všichni měli být zlí, ale pravdou je, že málokdo v sobě ono zlo nemá a tím pádem je špatně, pokud by se člověk přetvařoval a dělal, jako by zlo v něm neexistovalo. Pokud tak někdo falešně činí, pouze tím stojí v cestě příchodu nadčlověka. I když jsou tyto zločiny hrůzné, Zarathustra takového člověka nepovažuje vyloženě za zlého, jelikož je na takovémto člověku úctyhodné právě jeho přímé jednání v souladu s myšlenkami. Zároveň právě proto, že se takovýmto „zlým“ způsobem přispívá k příchodu nadčlověka, což je vždy pozitivní, nemůžeme tyto zlé činy brát čistě a pouze jako nežádoucí.

S činěním zlých skutků samozřejmě souvisí i přijetí trestu, který je zločinci udělen. Jeffrey svůj trest přijme bez jakýchkoli dodatků, už při páchání zločinů věděl, že bude do

---

¹¹¹ Monster: The Jeffrey Dahmer Story. Season 1, Episode 10, God of Forgiveness, God of Vengeance. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.

konce života ve vězení. Přál si pro sebe přímo trest smrti, neboť chtěl a věřil, že si zaslouží svůj zánik, čehož mu nakonec bylo dopřáno a po třech letech ve vězení ho zavraždil jiný zločinec. To, zda je horším trestem smrt či doživotní vězení, by bylo předmětem jiné debaty. Zločinec jako je Jeffrey si smrt či trest zaslouží, o tom není pochyb, neboť porušil pořádek a zákony stanovené soudem, před kterým je nakonec souzen. Z těchto hledisek si tedy zaslouží odsoudit, ale podle Zarathustry si nezaslouží odsoudit z hlediska morálky, protože jednal pravdivě podle jeho vnitřních přesvědčení. Ti „dobří“, kteří ve skutečnosti nejednají podle svých opravdových přesvědčení, si právě zaslouží morálního odsouzení. Ideální by podle Nietzscheho bylo, aby všichni lidé podlehli zlu, které v sobě nosí a jednali upřímně a pravdivě. Nemusí to znamenat, že ze všech budou vrazi, to by ani nebylo možné, každý má v sobě jiné množství zla. Většina lidí v sobě má pravděpodobně jen malé zlé myšlenky a dusí je v sobě. O to více jsou takové myšlenky nebezpečnější, jelikož se tváří nevinně a skrývají se. Je lepší a úctyhodnější vždy činit upřímně, tak jak hovoří naše srdce a činit takové zlo, jaké v sobě máme. Právě to, že je uskutečněno narovinu a bez přetvářek, ho činí vznešeným, ale to neznamená, že je o něco méně jedovatým. Je ale nadřazeným nad zatajovaným zlem nízké morálky.¹¹²

V Jeffreyho životě můžeme vidět, jak se jeho zlo a zločiny postupem času děly častěji, prohlubovaly se a zhoršovaly. Jeho kořeny se postupně rozrůstali hlouběji a hlouběji do temna a zla, jako kořeny stromu. Jak už jsme se dozvěděli v kapitole *O stromu na hoře*, když se kořeny rozrůstají musí spolu s nimi strom nutně růst i svými větvemi do výšky a blíže ke světlu. Můžeme tedy vyvodit, že čím více se zločinec stává pohlcený zlem, tím více roste jako člověk a stává se lepším a vyšším. Toto samozřejmě také přispívá příchodu nadčlověku. K příchodu nadčlověka zkrátka nelze dojít beze zla, které má v sobě částečně každý, ale ne každý skrze něj dokáže upřímně jednat. Ten, kdo si zlo uvědomí a jedná podle něj, se stává vyšším člověkem než ten, kdo tvrdí že je dobrý. Zdá se, že se Jeffreymu stalo to stejné, před čím tato kapitola varuje. Rostl do hloubky a zároveň do výšky příliš rychle, čímž se stal příliš odlišným od všech ostatních. Přesně to je příčinou jeho samoty, příčinou toho, že mu nikdo nerozumí a toho, že je pro ostatní zvláštní. Nachází se právě na vrcholu stromu, odkud už pravděpodobně nemůže jít výš a kde ho dožene zákon, tam si uvědomí, co je nyní ten správný krok, a tím je zánik, smrt. Je potřeba zmínit, že ani ti „dobří“ lidé ho nechtěli kolem sebe a chtějí pro něj smrt. Každopádně z výše zmíněných podstat by se dalo vyvodit, že Jeffrey

---

¹¹² NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, s. 81.

vlastně svými činy, uskutečněnými upřímně v souladu se svým nitrem a svým růstem do výšky přispěl k příchodu nadčlověka. Ovšem ani Zarathustra, který hlásal nadčlověka a přispíval k jeho příchodu, nebyl mezi lidmi oblíbeným a také ho zavrhovali.

Jak jsem již uvedla v kapitole *1.2 Co je to zlo?* ani dobro ani zlo neexistují samo o sobě a vše je jen výsledkem našeho hodnocení a záleží tedy na tom, jak na dané případy a činy pohlížíme. Přesto, že neexistují, je důležité, aby člověk hodnotil, a proto je nutně musí rozlišovat, nemůže být bez těchto hodnotících soudů. Zlé může být totiž někdy dobré a dobré zase zlé. Tyto „protiklady“ nemají jasné hranice, dokážou se navzájem prolínat, a tudíž nejsou pravými „protiklady“. Soudy se ale mohou řídit podle morálky, která je inspirována absolutním dobrem, tím pádem dokáže konkrétnímu činu přidělit pouze jeden z těchto „protikladů“.¹¹³ Je tedy jasné, že soud Jeffreymu a jeho činům přidělil zlý charakter. Ve světě se různě mění významy a charakteristiky a vše záleží na úhlech pozorování, tím nám mizí konkrétně dané hranice mezi dobrem a zlem.¹¹⁴ Právě v této práci se snažíme nahlédnout zlé činy Jeffreyho Dahmera z Nietzscheho úhlu pohledu a pomocí jeho výkladu určitých pojmů, které k nim lze vztáhnout, což ale nutně neznamená, že je to skutková pravda a jediný správný výklad a pohled. Neznamená to ani, že je to pohled, kterým bychom se měli nyní řídit. Jak tedy již bylo řečeno, ve všech věcech a činech je obsaženo dobro i zlo, v jednom momentu nebo pro konkrétního jedince je stav brán jako dobrý, pro jiného či v jiný moment je brán jako zlý.¹¹⁵ V případě Jeffreyho byly činy minimálně v některých chvílích jím samým považovány za dobré nebo mu přinášely dobrý pocit ve smyslu nárůstu pocitů moci a vzmachu života. Naopak samozřejmě pro oběti a následně pro rodiny obětí byly činy považovány za příšerně zlé a kruté.

V dnešním světě je hodnocení a morálka postavena jinak než dříve a automaticky se bere jako to správné pouze dobro, které je správné jak pro člověka, tak pro celou budoucnost. Dobro z pohledu morálky resentimentu znamená řídit se zákonem, nepůsobit násilí a krutosti. V tomto významu je samozřejmé, že bude Jeffrey Dahmer odsouzen jak soudně, tak morálně. Dle Nietzscheho toto ale může být znakem posledního člověka a počátkem stagnace, která povede k zániku celého lidstva. Člověk sice s tímto podporováním dobra může žít spokojený a bezstarostný život, avšak je to život, který usne na vavřínech své

---

¹¹³ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 79.

¹¹⁴ Tamtéž., s. 77.

¹¹⁵ Tamtéž., s. 78.

pohodlnosti a už se nikdy nebude moci posunout nikam dál, pokud zakrní. Tím, že zvítězila tato morálka, může zaniknout lidstvo.¹¹⁶ Jak jsme vyvodili v kapitole 1.2 *Co je to zlo?*, proti tomuto zániku může ještě pomoci právě panská morálka působením bolesti, kterými zoceluje a přetváří tyto nízké lidi. Aby lidstvo nezaniklo, musí proti vítězné morálce zakročit zlo, jenž je tvůrcem nového. Z tohoto důvodu je zlo nezbytné pro lidstvo a je tím vlastně dobré. Skutečně lepším člověkem se každý může stát, jen pokud roste, stává se větším. Růst však znamená celkově, tedy do všech směrů, jelikož nelze růst pouze do výšky. S vyššími větvemi rostou i kořeny hlouběji do země.¹¹⁷ Pokud bychom se chtěli úplně zbavit zla, tedy v tomto případě i vraha, naše bytí by nebylo naplněné, nebyli bychom schopni růst, naopak bychom se zmenšovali. Malí lidé ale nejsou dostatečně silní na to, aby zlo přijmuli, a proto ho raději zavrhnou.¹¹⁸ Naproti tomu, silní a „zlí“ lidé také neuznávají vlastnosti nízké morálky, ale nechtějí ji celou zavrhnou, jelikož si uvědomují, že je nezbytné uchování obojího pro fungující celek. Pro Nietzscheho jsou právě důležité ony rozdíly mezi lidmi, ovšem vítěznou stranou jsou ti silní a mocní, neboť mají dostatečné schopnosti k tomu, aby se lidstvo nezastavilo v růstu.¹¹⁹ Můžeme vidět, že společnost vraha téměř jednoznačně odsoudila a přála si jeho zánik, nejsou schopni pochopit a přijmout jeho skutky, proto je i jeho rovnou zavrhnou. Podle tohoto výkladu je dosti pravděpodobné, že se lidstvo tímto zavrhováním zla a zločinců řítí do propasti, jelikož je nutné mít v životě obsaženy všechny perspektivy, obě strany mince, abychom mohli správně růst.

2.3 Vrah a oběť jako pán a otrok

Jeffrey Dahmer chtěl, jak již bylo uvedeno v kapitole 2.1, aby s ním někdo byl, aby s ním někdo zůstal a dělal mu společnost, jak materiální, tak emocionální. Dost pravděpodobně nikoho původně zabít nechtěl, jak sám sdělil, ale okolnosti ho donutily k jednání, která učinil. Přál si, aby ho jeho oběti poslouchaly, aby dělali to, co chce on. Obětem se toto nelíbilo a nesouhlasily s jeho požadavky. Byly neposlušné, neuctivé, a proto byly v tu chvíli považovány za zlé z pohledu Dahmera. Jelikož mu nechtěly vyhovět, tak byly zavražděny. U svých obětí se snažil různými způsoby, aby byly poslušné a on je „nemusel“ zabít. Převážně to byly léky na spaní či omámení, pod jejichž vlivem byly

---

¹¹⁶ NIETZSCHE, Friedrich. *Genealogie morálky.*, s. 12-13.

¹¹⁷ Tamtéž., s. 36.

¹¹⁸ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 92.

¹¹⁹ Tamtéž., s. 93-96.

poslušné, nemohly utéct a on si s nimi mohl dělat, cokoliv chtěl. Několika z nich vyvrtal díru do lebky, kterou jim aplikoval kyselinu přímo do mozku. Někteří po tomto zákroku ihned umřeli, někteří byli nějaký čas omámení a poslouchali, což Dahmer chtěl, ale následně to přehnal s další dávkou, kterou nakonec oběť nepřežila. Dalo by se tedy z pohledu Nietzscheho výkladu říci, že Dahmer představuje pána, toho vznešeného, inteligentního, který je z hlediska Nietzscheho morálky dobrý a jeho oběti jsou ty nejdříve špatné a následně zlé, pokud neposlouchají svého pána. Jedná se ale samozřejmě o extrémní případ vztahu pána a otroka, který se zde pokusíme rozebrat.

Koncept vztahu pána a otroka lze tedy v extrémním smyslu přirovnat ke vztahu vraha a oběti. Pán je silný a vysoký, což je i vrah v tomto textu. Naopak pánův otrok je v porovnání s ním slabý a malý, což je i oběť vůči vrahovi. Jeffrey o sobě tvrdil, že není dobrý člověk, je však jasné, že měl na mysli, že není dobrým člověkem z pohledu morálky resentmentu, ve které vyrůstal a byl jí obklopen. Pokud bychom se vrátili k původnímu hodnocení a původní morálce, byl by pravděpodobně sám sebe považoval za dobrého. Vrah z počátku nepocituje žádnou nenávist vůči obětem, neoznačuje je za zlé. On sám je pro sebe dobrý, neboť je silný a vznešený, ale oběť je přeci jeho opakem, proto pro něj musí být dodatečně a nutně špatná.¹²⁰ Oběť ale primárně vraha označuje za zlého, než aby sama sebe brala jako dobrou, to ze situace vyplyne až dodatečně, kdy si uvědomí, že jelikož je vrah ten zlý, já jakožto oběť musím být nutně dobrá. Oběť je opakem i v tom smyslu, že na rozdíl od vraha, který nejprve vzhlíží sám k sobě, oběť nejprve vzhlíží k tomu druhému a až poté dodatečně sama k sobě.¹²¹

Schopnost zapomínat je znakem silného a mocného charakteru, díky níž se takový člověk zbaví všeho, co by ho mohlo tížit a bránilo mu v uskutečňování dalších činů, což je přesný znak a vlastnost Jeffreyho. Z jeho popisu se nezdá, že by ho snad tížilo svědomí a už vůbec nic v něm samém mu nebránilo v provádění dalších zločinů. Vrah ale nevnímá oběť jako svého nepřítele. Jeho nepřítel musí být také silný a úctyhodný, aby ho mohl být hoden. Oběť je pro něj tedy pouhým člověkem nízkým, není někým, kdo by si zasloužil nenávist, vždyť i Jeffrey sám prohlásil, že žádné jeho zločiny nebyly uskutečněny z důvodu nenávisti. Na rozdíl od vraha, který je schopný zapomenout, oběť, pokud utekla a přežila, či následně pozůstali oběti nezapomínají, ale myšlenky na činy se v nich uchovávají, prohlubují a šírají

---

¹²⁰ NIETZSCHE, Friedrich. *Genealogie morálky.*, s. 18.

¹²¹ Tamtéž., s. 26-28.

je. Pro oběť je vrah nepřítelem a je pro ni zlým sám o sobě.¹²² I když vrah nejednal z čisté nenávisti, mohla se v něm nakonec z části projevit. V tomto případě byl vrah materiálně i emocionálně závislý na oběti, neboť nechtěl být osamocen, nechtěl být opuštěn a chtěl mít nad někým kontrolu a moc. Pokud ale oběť nesdílí stejný pohled na věc a nechce vrahovi vyhovět v jeho požadavcích, dokáže se ve vrahovi projevit jistá forma nenávisti, která může vést ke konečné vraždě. Na této nenávisti má podíl hlavně strach ze ztráty moci a kontroly, kterou vrah do té doby nad obětí měl.¹²³

Jeffrey, stejně jako vznešený pán, je dravec a jeho oběti, stejně jako otroci, jsou jehňata. Tento zločinec také prahne po své kořisti, toto nutkání se již stalo jeho přirozeností, kterou nedokáže potlačovat. Toto nutkání můžeme přirovnat k dravci, který se jednou za čas objeví a chce vypustit ven, což vrah a pán vždy udělají. To ničení a krutost, jenž dravec v něm samotném probouzí, působí v silném člověku, tedy ve vrahovi, slast.¹²⁴ Celý vztah dravce a jehněte, jak ho popisuje Nietzsche, zde nyní můžeme přirovnat k vrahovi a oběti. Oběť si myslí, že si vrah může vybrat nebýt „zlý“ v jejich smyslu, tak jako i ona sama by si mohla vybrat být „zlá“ a stát se vrahem a tím, že se rozhodne taková nebýt, zvolí si být „dobrá“. Myslí si, že člověk má možnost vybrat si, jaký bude, že každý má možnost být silným nebo slabým a vše je pouze na vnitřním rozhodnutí. Podle Nietzscheho ale nelze po síle požadovat, aby se neprojevovala jako silná, stejně jako nelze po slabosti požadovat, aby se neprojevovala jako slabá, jelikož ani jedna toho není schopna. Slabá oběť se tedy nemůže stát silným vrahem, protože k tomu zkrátka nemá sílu a potřebnou moc a to je naprosto přirozené, stejně jako je přirozené, že silný vrah sílu a moc má. Dravci nevyčítají jehňatům, že neloví dravce, protože je to samozřejmé a jehňata by neměla vyčítat dravcům, že loví jehňata, jelikož to je také přirozené.¹²⁵

Pokud bychom mluvili o tom, že slabí, tedy oběti, mají sílu, pak je to síla reaktivní, která vlastně nijak nejedná, pouze reaguje na sílu aktivní, tedy sílu silného zločince. Síly jsou v jádru stejné jen se liší v tom, že kvalita síly aktivní je poroučení a kvalita síly reaktivní je podřadnost. Aktivní síly tedy ovládají ty reaktivní, jsou proto důležitější.¹²⁶ Jelikož vrah disponuje silou a mocí, disponuje právě aktivní silou a ze své podstaty je tedy nadřazený

---

¹²² Tamtéž., s. 28-30.

¹²³ CARD, Claudia. *The Atrocity Paradigm: A Theory of Evil.*, s. 46.

¹²⁴ NIETZSCHE, Friedrich. *Genealogie morálky.*, s. 31.

¹²⁵ Tamtéž., s. 34-35.

¹²⁶ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 73-77.

obětí, jenž disponují reaktivní silou. Pokud by svou aktivní sílu potlačoval, nejednal by v souladu se svým nitrem a nevypustil by dravce, který v něm přebývá, přeměnila by se v něm síla aktivní na reaktivní. Ztratil by vlastnost zapominání, tížilo by ho svědomí a prohluboval by morálku resentmentu, kterou by přispíval k zakrnění a následnému zániku lidstva.¹²⁷ Z tohoto opět vyplývá, že je přirozeným stavem, aby vrah byl nadřazený a ovládal svou oběť, jako pán ovládá svého otroka.

Je zřejmé, že vrah jako je Jeffrey, působil svým obětem bolest, i když dle jeho názoru nechtěl, aby trpěli, kvůli čemuž jim také podával léky na omámení. Je ovšem jisté, že i přesto jim bolest působena byla a především následovala bolest psychická, ať už to bylo u obětí, které mu unikly nebo u blízkých lidí obětí, které nepřežily. Podle morálky vznešených, je bolest prostředkem k dosažení slasti. Pokud způsobovaná bolest někomu působí slast, zlo, které tuto bolest způsobuje je automaticky omlučeno. Působí tím také jako trest pro nízkého člověka s reaktivní silou, kterým je nízký člověk jako takový formován.¹²⁸ Působil-li vrah svým obětem jakoukoli bolest, a my již víme, že působil, což mu zároveň přinášelo slast ve smyslu nárůstu pocitu moci a vzmachu života, mělo by toto zlo být podle Nietzscheho omlučeno a mělo by být bráno jako žádoucí, vzhledem k tomu, že formuje a posiluje obecně lidi s reaktivní silou.

Když by na sebe oběti nahlížely stejně, jako na ně nahlíží sám vrah, byly by poslušné a jednaly by tak, jak by si vrah přál, mohly by ho tímto oklamat. Tím, že budou předstírat, lichotit vrahovi a činit, co se jim řekne, by si mohly zachránit život a dosáhnout „revoluce“, což by v tomto případě mohlo značit zatčení vraha a uvěznění.¹²⁹ Pokud by se ale oběť po celou dobu chovala neposlušně nebo by tuto uvedenou přetvářku vrah prokoukl, měl by až kvůli tomuto důvodu projevit nenávist a zachovat se podle toho. Do této chvíle ale nemá důvod jednat nenávistně a činy nejsou páčány z důvodu nenávisti, jak již bylo uvedeno a to i samotným vrahem. Dokud se oběť neprojeví jako neposlušná, není důvod pociťovat ze strany vraha nenávist.¹³⁰

---

¹²⁷ Tamtéž., s. 222-224.

¹²⁸ Tamtéž., s. 226-228.

¹²⁹ CARD, Claudia. *The Atrocity Paradigm: A Theory of Evil.*, s. 37-38.

¹³⁰ Tamtéž., s. 45.

Můžeme tedy dospět k závěru, že vrah a oběť mohou být jistou paralelou k pánovi a otrokovi, podle toho, jak jejich vztah a vlastnosti definuje Nietzsche. Vrah má velmi podobné charakteristiky jako silný a vznešený pán, který je nadřazený, důležitější a vzhledem k zachování a posouvání lidstva dobrý. Oběť je svázána otrockou morálkou, je nízká a slabá, nedokáže se ubránit silnému vrahovi. Byla k tomu takto stvořena a není možné, aby byla sama od sebe silná, není to v jejím nitru, v její přirozenosti. Bolestí, kterou oběti vrah působí, ji trestá, za to, že je neposlušná a tím ji formuje a zoceluje.

2.4 Vrah v rámci vůle k moci a nadčlověka

Vůle k moci je velmi komplexní pojem, který ale jistou charakteristikou můžeme vztáhnout právě k Jeffreymu. U vůle k moci jde o obsazení obou protipólů, obou protikladů, obou stran mince. Je u ní vždy obojí. Může vzniknout pouze, když jsou v ní zastoupeny obě protistrany. Tím, že něco chceme, automaticky odmítáme protiklad toho, co chceme. Pokud zvládneme chtít oba protiklady, což znamená chtít jedno, ale zároveň chtít opak jako možnost volby, pak je v nás přítomna vůle k moci.¹³¹ Jeffrey původně vraždit nechtěl, jak sám sdělil, dohnali ho k tomu až okolnosti. Ale původní volba byla nevraždit, tím pádem automaticky odmítl vraždění. Každopádně měl v hlavě myšlenky a fantazie, které mu vraždu podstrkovaly jako možnou volbu, čímž tedy zároveň částečně vraždit chtěl a byl tak otevřen oběma stranám.

Vůle k moci je jak sebepřekonáním, tak ovládnutím druhých. Při ovládnutí druhých je ovšem potřeba silného nepřítele, u kterého by bylo co ctít. Když je nepřítel porážen příliš snadno, což se nakonec u Jeffreyho dělo, zabíjel své oběti častěji a vše se stávalo příliš jednoduchým, slábne tím totiž síla a odpor protivníka. Je pravdou, že oběti nikdy nebyly plnohodnotnými nepřáteli, jelikož to byli slabí a nízcí lidé a Jeffrey je za nepřátele nepovažoval, jelikož si jejich slabost uvědomoval. Ale pokud bychom je jako nepřátele definovali, nebyly by hodni tohoto vraha, jelikož pro něj byly příliš nízcí a on by si měl vybrat silnějšího protivníka. Vrah by se poté měl obrátit sám proti sobě, což se ve výsledku stalo a po zatčení bojoval sám se sebou, s jeho samotou, kterou již nemohl vyřešit žádnou další vraždou, bojoval tedy i s jeho nutkáním a zlými myšlenkami, které ho doprovázely až do konce života. Stejně tak je ve vůli k moci zároveň sebeuchování i sebepřekonání. Vůle

---

¹³¹ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 240.

k tomu, aby uchoval sám sebe, je známkou silné vůle, kterou Jeffrey bezpochyby má. Vůli k uchování prokázal například tím, jak několikrát dokázal přesvědčit policii o tom, že nepáchá žádný zločin a unikl tak několikrát zákonu. Projevem silné vůle k moci je ale pouze v jednom případě, a tím je stav nouze, což u Jeffreyho tento stav byl, jelikož na něj působila jiná síla a poté, co ho dopadl zákon, znamenalo to jeho zánik. Sebeuchování však nesmí být tím primárním, nesmí převažovat nad sebepřekonáním. Překonáváme sami sebe tím, že se střetáváme s novým a cizím, které pro nás představuje riziko, protože o tom nic nevíme a následkem může být náš zánik, ale i přes to všechno se s tím setkat chceme, protože díky tomu můžeme vyrůst výše a více se rozvinout. Pokud bychom v tomto případě mohli zahynout, nejedná se o stav nouze, jelikož jde o něco, díky čemuž se můžeme stát lepším a zde je primární právě sebepřekonání s cílem přispět lepší budoucnosti celého lidstva, tím pádem sebeuchování jde do pozadí. Na touhu po sebepřekonání navazuje nadčlověk, kterému touto touhou přispíváme k příchodu. Ti, kdo preferují vždy sebeuchování před sebepřekonáním, to jsou ti slabí a nízcí, to jsou ty oběti. Ti, kdo touží hlavně po sebepřekonání jsou silní a vznešení a jsou to právě oni, kteří vždy nakonec zahynou, neboť si zvolili překonání sebe samých a příchod nadčlověka.¹³²

Vůle k moci je vždy spjata se silou, nemohou být bez sebe, jelikož díky síle můžeme činit a díky vůli k moci můžeme chtít. Ve vztahu jednotlivých sil je vždy jedna síla ovládající, což je náš vrah a jedna síla ovládaná, což je oběť. Tento vztah jedné nadřazené a jedné podřazené síly je uskutečněn kvůli vůli k moci, která je přítomna v nadřazené ovládající síle.¹³³ Velký podíl má v celém vztahu náhoda, která tyto síly do onoho vztahu uvádí a díky této náhodě je přítomna i vůle k moci.¹³⁴ Náhoda jako taková je vlastností zla.¹³⁵ Vztah mezi vrahem a obětí byl vždy uveden pomocí náhody. Vrah si totiž své oběti nijak předem nevybíral ani nevyhlížel, jeho oběť byla vždy taková, která se mu v tu chvíli zalíbila a zároveň i oběť byla nějak zaujata vrahem z její strany, můžeme tedy říci, že šlo o souhru náhody. Ohledně sil neexistují žádná fakta, ale jde pouze o interpretaci, která je klíčová k posouzení, která síla je která. Stejně jako záleží na konkrétní situaci a úhlu pohledu pro určení, zda je konkrétní věc nebo čin zlý či dobrý. Je důležité toto hodnotit mimo nějaká fakta a sociální pravidla. Hodí se zde také rozlišit přirozenost a zákon. Zjednodušeně, vše,

---

¹³² Tamtéž., s. 241-242.

¹³³ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 90-91.

¹³⁴ Tamtéž., s. 94.

¹³⁵ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace.*, s. 84-85.

co znemožňuje, aby síla měla k dispozici své možnosti, které jsou jedním z jejích poznávacích znaků, je zákonem. Zákon vytvářejí slabí a malí jedinci, aby měli pocit moci nad silnými, tedy reaktivní nad aktivními. Aktivní síly, tedy silní a vznešení jedinci mají tendenci zacházet až do hraničních možností své moci, což je pro ně to přirozené. Nepřirozené je, když jim tyto možnosti zatrhnou reaktivní síly svými vytvořenými zákony.¹³⁶ Jeffrey měl tendenci zajít až do krajních možností své moci, kam možná zvládl dojít, možná ne. Kdyby nebyl zatčen možná by zvládl dojít ještě dál. Ovšem reaktivní síla slabých lidí široké veřejnosti mu znemožnila zákonem přístup k těmto možnostem.

V tomto světě je nutné rozbít stávající hodnoty a tvořit nové, což je nekonečný cyklus, který se bude opakovat dokud to bude potřeba pro překonávání současného. Jelikož ten, kdo takto činí, rozbíjí nynější hodnoty, je jistě ničitelem a tedy zločincem, protože páchá zlo, tím že činí jinak, než jak káže stanovené hodnoty, ale tím, že ruší stávající, zároveň zavádí nové a je tak tvůrcem.¹³⁷ Ničení hodnot je tedy zlem pro jedny, ale protože celkově tato aktivita obsahuje tvorbu nového, což zaručuje obecné dobro pro lidstvo jako takové, je tím tedy dobrá a zlo tak patří k dobru.¹³⁸ Vrah se snažil rozbít stávající hodnoty a tvořit své vlastní, nová pravidla. Novou, přeměněnou hodnotou pro něj mohla být smrt. V nynější vítězné morálce se lidé smrti bojí, bojují proti ní a chtějí ji porazit. Když o někoho díky smrti přijdou, oplakávají ho, je to pro ně důvodem ke smutku, i když neví, co se s člověkem děje po smrti. Možná je smutnění po mrtvých pouhou sobeckostí. Trpím bolestí z lítosti k mrtvému nebo z lítosti sám k sobě, protože jsem teď sám a opuštěn tím, kdo zemřel? Dahmer smrt nebral vážně. Byla pro něj součástí života a to jak u jeho obětí, tak u něj samotného. Mohli jsme vidět, jak svou smrt přijal s klidem, s vyrovnaností a bez boje. Tento přístup je pro lidi nízké morálky naprosto nepřípustný, zločinec je pro ně za to ničitelem morálky. Pro toto tvoření riskoval sám sebe a dokonce pro něj nakonec zanikl.

Je již více než jasné, že vůle k moci je spjata s nadčlověkem a to hlavně kvůli tendenci a chtění překonat sám sebe. Bylo to naznačeno v několika výše zmíněných případech. Pro příchod nadčlověka je velice žádoucí, že se vrah při činění svých zločinů řídil podle svého vnitřního přesvědčení, které sice bylo zlé, ale nebyly v něm na konci žádné přetvářky a falešná jednání, ale přímé činy podané narovinu. S tím jak se postupně prohlubovalo zlo

---

¹³⁶ DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie.*, s. 103-105.

¹³⁷ Tamtéž., s. 151.

¹³⁸ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho.*, s. 103-106.

v něm samotném a zároveň se odráželo v jeho spáchaných zločinech, tak rostl i do výšky za světlem a stával se tak lepším. Stále se snažil poznávat nové a jednat jinak a nově, i když to v závěru znamenalo jeho zánik. Překonáním sebe sama můžeme brát jeho neustále nové experimentování s těly obětí, čímž získával nově vědomosti, přicházel na nové spojitosti, díky kterým se stával inteligentnějším v jistých oblastech a tím rostl. Vytvářel na sebe vyšší nároky, například tím, že vraždil stále častěji a rychleji za sebou. Riskoval svůj život pro překonání sebe samého. Jeho zánik byl pro příchod nadčlověka nevyhnutelným.

Závěr

Na základě Nietzscheho myšlenek, které jsem v této práci použila jako primární východisko k výkladu zla u Jeffreyho Dahmera, vyplynula podstatná odpověď na původ zla, a to taková, že zlo, v jistém poměru, v sobě máme úplně každý. Ovšem z Nietzscheho hlediska ne každý jedná v souladu s tímto niterním zlem, ale někdo ono zlo v sobě zapírá a to vede ke zničení duše člověka, ke špatnému a tíživému svědomí a k prohlubování morálky resentimentu, která pro naši budoucnost není žádoucí. Naproti tomu, ten, kdo navenek jedná v souladu se svým zlem, které má sám v sobě, je hoden Nietzscheho uznání. I když se jedná o zlé skutky, jsou podávány bez přetvářky, což je mnohem hodnotnější, než když někdo v sobě zatajuje ač jen malou a „nevinnou“ zlou myšlenku. Nietzsche si tedy mnohem více cení uskutečněných zlých činů, než těch skrytých. Samozřejmě souhlasí s odsouzením za tyto skutky z pohledu soudního, ale ne z pohledu morálního, jelikož se vězeň ke svým činům hrdě a pravdivě doznal, nezalekl se trestu a byl smířen se svým zánikem.

Celkové zlepšení člověka probíhá jak směrem nahoru, tak směrem dolů. Proto se člověk nemůže stávat lepším pouze prohlubováním dobra, ale i prohlubováním zla. Zlo i dobro jsou propojené, nemají mezi sebou jasné hranice a jeden může vyplývat z druhého. Ta stejná věc či jednání se jednou může zdát špatná a po druhé dobrá. Ačkoli dobro ani zlo jako takové podle Nietzscheho neexistuje, člověk nedokáže nehodnotit, a proto jsou tyto hodnotící soudy pro něj podstatné. Obojí je přítomno v každém z nás, ale pouze ten, který jedná v souladu s obojím a nevybírá si pouze to dobré, se může stát lepším a vyšším člověkem.

Vrah a oběť mají velmi podobné vlastnosti s pánem a otrokem. Tento vztah se zdá téměř shodný. Z hlediska původní morálky vznešených se pak tento vztah dá považovat za „dobrý“ a nutný, jelikož vrah takto zoceluje lidstvo. Zároveň se jedná o přirozený stav obou stran a teda přirozeně vyplynulý vztah mezi nimi.

Jeffrey Dahmer disponoval vůlí k moci, díky které měl jako primární sebepřekonání před sebezachováním, ale i toho byl ve stavu nouze schopen. I samotné jednání v souladu se svým nitrem, které přispívalo k jeho růstu za „lepší“ já, je znakem vůle k moci. Tímto „lepší“ člověkem se zde zločinec stává skrze překonávání sebe na úkor ostatních, za cílem chtít vyrůst a rozšířit své vědomosti. „Lepším“ se zde zločinec stává vytvářením nové hodnoty či hodnot, na úkor hodnot stávajících. V jazyce vznešené morálky je to být nadřazený nízkým lidem, což znamená být důležitější pro lidstvo. Tyto všechny charakteristiky lze spojit do přispění k příchodu nadčlověka, k čemuž Dahmer dle výkladu rozhodně přispěl. Dokonce pro něj i zanikl, což je pravidlem pro nadčlověkův příchod.

Důležité je určitě závěrem podotknout, že Jeffrey Dahmer je výjimečný tím, že se ke všem svým činům, hned od chvíle, kdy ho zatkli, otevřeně přiznal, sděloval pouze pravdivé informace, důvody, které ho k tomu vedly a pocity spojené s vraždami. Zároveň je zajímavé hlavně to, že na nikoho neshazoval vinu. Tvrdil, že za to, jaký je a za to, jaké činy spáchal, může pouze on a nikdo jiný. Toto chování je obecně u vrahů velmi vzácné a většina buď zcela nebo aspoň částečně zapírá, anebo shazuje vinu na společnost, rodinu a podobně. Kvůli tomu by Nietzscheho myšlenky uplatněné v této práci nešly vztáhnout na kteréhokoli vraha a troufnu si tvrdit, že Dahmer byl v tomto jedinečný. Žádná z těchto skutečností ovšem ani v nejmenším neomlouvá žádný z jeho činů a ani o trochu je nečiní méně závažnými.

Literatura

- CARD, Claudia. *The Atrocity Paradigm: A Theory of Evil*. Oxford University Press, 2002. ISBN 0195145089.
- DELEUZE, Gilles. *Nietzsche a filosofie*. Vydání druhé. Praha: Herrmann, 2016. ISBN 978-808-7054-475.
- FINK, Eugen. *Filosofie Friedricha Nietzscheho*. Praha: OIKOYMENH, 2011. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-807-2982-660.
- KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace*. 2., opr. vyd. Praha: OIKOYMENH, 2006. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-729-8191-9.
- NIETZSCHE, Friedrich. *Genealogie morálky*. 2. Praha: OIKOYMENH, 2019. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-807-2983-650.
- NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho*. Praha: XYZ, 2015. ISBN 978-807-5051-400.
- SCHMIDT-GRÉPÁLY, Rüdiger a Cord SPRECKELSEN. *Nietzsche pro začátečníky: Tak pravil Zarathustra : úvod do četby*. Praha: Filosofický ústav AV ČR, 2017. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-807-2982-424.

Seriál

- Monster: The Jeffrey Dahmer Story*. Season 1. TV Mini Series, Netflix, 21 September 2022.